

หมวดคำของคำเรียกอวัยวะและส่วนของพืช

ในบทนี้จะกล่าวถึงการจำแนกคำออกเป็นคำบอกเนื้อความและคำไวยากรณ์ และปัญหาเรื่องคำพ้องรูป แนวคิดที่ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์คำนามและคำไวยากรณ์ และหมวดคำของคำเรียกอวัยวะและส่วนของพืช เฉพาะที่ปรากฏเป็นคำนามและคำไวยากรณ์ซึ่งได้แก่ คำลักษณนาม คำนุพนท คำเชื่อมอนุพากย์ และคำสรรพนาม

การจำแนกคำออกเป็นคำบอกเนื้อความและคำไวยากรณ์

ดังที่ได้กล่าวแล้วในบทที่ 2 ฟรีส (Fries, 1952) จัดคำในภาษาอังกฤษออกเป็น 2 ประเภทได้แก่ คำบอกเนื้อความ (content words) และคำไวยากรณ์ (function words) คำแต่ละชนิดมีตำแหน่งเฉพาะและเป็นตำแหน่งที่แตกต่าง (contrast) จากตำแหน่งของคำชนิดอื่นในระบบ คำไวยากรณ์ของฟรีสจึงเป็นคำที่ปรากฏในตำแหน่งอื่นที่มาจากตำแหน่งของคำบอกเนื้อความและความหมายของคำไวยากรณ์เป็นความหมายที่เกิดจากการสัมพันธ์กับคำอื่น เช่น ความหมายของคำว่า "และ" คือเชื่อมความให้ต่อเนื่องกันในลักษณะที่คล้ายตามกัน เป็นต้น

ส่วนกิวอน (Givon, 1984: 48-50) กล่าวถึงการจำแนกคำศัพท์ ซึ่งถูกเก็บไว้ในคลังคำ* (lexicon) ออกเป็น 2 ประเภทคือ คำออกเนื้อความ (lexical words) และหน่วยไวยากรณ์** (grammatical morphemes) และเขาได้แสดงความต่างซึ่งชัดเจนและเป็นต้นแบบ***ของคำ 2 กลุ่มซึ่งสรุปได้ดังนี้

คำออกเนื้อความเป็นคำที่มีขนาดของรูปทางเสียง (phonological size) ใหญ่กว่าหน่วยไวยากรณ์และจะลงเสียงหนัก คำออกเนื้อความจะมีความหมายจำนวนมากและซับซ้อน คำออกเนื้อความจะมีรรมลักษณะเจาะจง หมวดของคำออกเนื้อความมีขนาดใหญ่และมีปลายเปิด มีคำใหม่ ๆ เกิดเพิ่มขึ้น คำออกเนื้อความจะเป็นหน่วยอิสระ (independent stems) คำออกเนื้อความเป็นคำออกความรู้เกี่ยวกับประเภท (code generic knowledge) และเป็นความรู้ที่คนในวัฒนธรรมเดียวกันมีร่วมกัน (culturally-shared generic knowledge)

---

* คลังคำในที่นี้หมายถึง รายการ (list) คำออกเนื้อความ (lexical items) ซึ่งแต่ละคำบรรจุด้วยเสียง (code unit) และความหมาย (meaning unit(s))

** เทียบเท่าคำไวยากรณ์ แต่เนื่องจากกิวอนศึกษาภาษาที่มีการผันคำ ดังนั้นลักษณะของคำไวยากรณ์เป็นแบบหน่วยคำอิสระ เขาจึงใช้เป็นหน่วยคำแสดงวิกัตติปัจจัย (inflectional morphemes) ผู้วิจัยจะเรียกว่า หน่วยไวยากรณ์

*** คำว่า "ต้นแบบ" มาจากภาษาอังกฤษว่า "prototype"

ส่วนหน่วยไวยากรณ์มีขนาดของรูปทางเสียงเล็กกว่าคำเอกเนื้อความ และ นาน ๆ ครั้งจึงจะมีหน่วยไวยากรณ์ที่มีหลายพยางค์ หน่วยไวยากรณ์จะไม่ลงเสียงหนัก หน่วยไวยากรณ์จะมีน้ำหนักความหมายน้อยกว่าคำเอกเนื้อความ และมีอรรถลักษณะไม่เจาะจงแต่บอกลักษณะกลุ่ม (generic) หมวดของหน่วยไวยากรณ์มีขนาดเล็ก และมีปลายปิด (closed) สมาชิกใหม่ที่จะเพิ่มเข้ามาจะไม่บ่อยนัก หน่วยไวยากรณ์เป็นหน่วยไม่อิสระ (bound) หน่วยไวยากรณ์เป็นส่วนของรหัสทางโครงสร้างของระบบวากยสัมพันธ์ (structural code of syntax) ระบบวากยสัมพันธ์หมายถึงการเรียงคำเข้าด้วยกันเพื่อบอกเนื้อความว่าใคร ทำอะไร ทำไหน เมื่อไหร่ โดยมี หน่วยไวยากรณ์ช่วยทำให้เนื้อความดังกล่าวชัดเจนขึ้น

กิออน (1984: 51) ได้กล่าวถึงคำเอกเนื้อความที่พบทั่วไปในภาษาต่าง ๆ ว่ามี 4 ชนิดได้แก่ คำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ และคำกริยาวิเศษณ์ กิออนได้กล่าวถึงคุณสมบัติด้านต่าง ๆ ของคำเอกเนื้อความเหล่านี้ด้วยเช่น ด้านความหมาย คำนามเป็นสิ่งที่มืออยู่ (entities) มีรูปลักษณะ (physical) และเป็นรูปธรรม (concrete) คำนามมีลักษณะที่คงที่มากที่สุด (most time-stable) เปลี่ยนแปลงช้า ส่วนคำกริยาเป็นคำที่แสดงเหตุการณ์ (events) หรือ การกระทำ (actions) มีลักษณะเป็นนามธรรม (abstract) มากกว่าคำนาม คำกริยาไม่มีลักษณะคงที่เช่นคำนาม แต่เป็นคำที่แสดงการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (rapid changes) เป็นต้น ใน ด้านโครงสร้างคำ คำนามในภาษาที่มีวิภคิตปัจจัยมีลักษณะเป็นแกน (stem) ให้คำไวยากรณ์ต่าง ๆ (เช่น หน่วยแสดงพจน์หน่วยแสดงการชี้เฉพาะ หรือการก) มาปรากฏรวม ส่วนคำกริยาก็จะมีหน่วยไวยากรณ์ (เช่น หน่วยแสดงกาล หน่วยแสดงการณลักษณะ หรือหน่วยแสดงมาลา) มาปรากฏรวมด้วยเช่นเดียวกัน ใน ด้านวากยสัมพันธ์ คำนามมีบทบาทต่าง ๆ เช่น เป็นประธาน (subject) หรือเป็นผู้กระทำ (agent) เป็นกรรม (object) หรือเป็นผู้ถูกกระทำ (patient) เป็นต้น ส่วนคำกริยาเป็นแกน (nucleus) ของประโยค เป็นต้น ส่วนคำไวยากรณ์ของกิออน (1984: 82-84) มีดังนี้คือ คำสรรพนาม คำชี้เฉพาะ คำเชื่อมอนุพากย์ คำอุทาน และคำกริยาช่วย คำไวยากรณ์เหล่านี้ปรากฏ

เป็นหน่วยไม่มีสระอยู่ติดกับคำนอกเนื้อความ

การจำแนกประเภทของคำในภาษาอังกฤษออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่คือคำนอกเนื้อความและคำไวยากรณ์ ทั้งพริสและกีวอนมีความเห็นสอดคล้องกัน คำที่เป็นคำนอกเนื้อความประกอบด้วยคำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ และคำกริยาวิเศษณ์ กีวอน (1984: 52) ได้กล่าวว่คำนามและคำกริยาเป็นคำที่ได้รับการยืนยันว่ามีอยู่ในคลังคำ (lexicon) ในภาษาทุกภาษา ในส่วนของคำไวยากรณ์ก็ไม่แตกต่างกันนัก คำที่แสดงให้เห็นความแตกต่างในการจัดกลุ่มคือคำสรรพนาม การจำแนกคำโดยยี่ตามแหล่งของคำเป็นเกณฑ์ที่สำคัญทำให้คำสรรพนามรวมอยู่ในคำชนิดที่ 1 (เทียบได้กับคำนามในไวยากรณ์เดิม) เนื่องจากคำสรรพนามปรากฏตามแหล่งเดียวกับคำชนิดที่ 1 แต่พริส (1952: 119-120) ก็ได้อธิบายไว้ด้วยว่าคำชนิดนี้อาจมีรูปร่างต่างออกไป (คือมีรูปเป็น me him ๆ) ตามความหมายทางโครงสร้าง (structural meaning) ของประโยค ในขณะที่กีวอนให้คำสรรพนามเป็นคำไวยากรณ์

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยให้คำนอกเนื้อความเป็นคำที่มีความหมายประจำคำนอก สิ่ง เหตุการณ์ การกระทำ หรือ คุณสมบัติ คำนอกเนื้อความประกอบด้วยคำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ และคำกริยาวิเศษณ์ คำต่าง ๆ เหล่านี้มีตำแหน่งของมันในประโยคและมีบทบาทต่างกันไปในประโยค เช่น คำนามมีบทบาทเป็นประธานหรือกรรมของประโยค คำกริยาเป็นภาคแสดง (predicate) ที่ต้องปรากฏในประโยค คำคุณศัพท์ซึ่งปรากฏเป็นส่วนขยายของคำนาม และคำกริยาวิเศษณ์เป็นคำที่ไม่บังคับว่าต้องปรากฏในประโยค เป็นต้น ส่วนคำไวยากรณ์เป็นคำที่ไม่ได้มีความหมายบอกเนื้อความ แต่มีความหมายแสดงลักษณะไวยากรณ์ (grammatical characteristic) เช่น บอกพจน์ หรือแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ของคำนามกับอนุภาค เป็นต้น คำไวยากรณ์มีหลายชนิดเช่น คำลักษณนาม คำอุทาน คำเชื่อมอนุภาค คำชี้เฉพาะ คำกริยาช่วย คำปฏิเสธ ฯลฯ คำไวยากรณ์เหล่านี้มีข้อจำกัดในการปรากฏในประโยค เช่น คำไวยากรณ์บางคำต้องปรากฏหลังแสดงปริมาณ เป็นต้น

ปัญหาเรื่องคำพ้องรูปพ้องเสียง

จากปรากฏการณ์ของภาษาที่รูปคำบางรูปคำเป็นได้ทั้งคำนาม คำลักษณนาม และคำคุณศัพท์ เช่นในภาษาไทยล้านนา คำว่า "หน้า" ที่เป็นคำนาม คำลักษณนาม และคำคุณศัพท์นั้นอาจเป็นคำพ้องรูปพ้องเสียง* (homonym) คือเป็นคำ 3 คำที่มีรูปเหมือนกัน หรือ

---

* คำพ้องรูปพ้องเสียง คือคำที่มีรูปเหมือนกันแต่มีความหมายแตกต่างกัน คำพ้องรูปมี 3 ชนิดได้แก่ ชนิดที่ 1 คำที่มีรูปเขียนเหมือนกัน (homographs) แต่ออกเสียงต่างกันและความหมายต่างกันเช่น รูปเขียน เผลว ออกเสียงเป็น เพ-ลา /phee-laa/ หมายถึง 'กาล , คราว' หรือ ออกเสียงเป็น เผลลา /phlau/ หมายถึง 'แกนสำหรับสอดคานคุมรถหรือคุมเกวียน ฯลฯ' เป็นต้น ชนิดที่ 2 คำที่มีเสียงเหมือนกัน (homophones) แต่ความหมายต่างกัน เช่น คำว่า ค่ำ หมายถึง 'คุณสมบัติในตัวของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งคิดเป็นเงินไม่ได้ เช่น ของสิ่งนี้หาค่ามิได้ ; คุณสมบัติของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอาจคำนวณหรือประเมินเป็นราคาได้ เช่น ทองคำมีค่ามากกว่าอินหิน' ฯลฯ คำว่า ชัว หมายถึง 'ป่าวไพร , คนรับใช้' และ ฆ่า หมายถึง 'ทำให้ตาย , ทาลาย' คำว่า ค่ำ - ชัว - ฆ่า ต่างออกเสียงเหมือนกันเป็น /khaa/ ชนิดที่ 3 คำที่มีทั้งรูปเขียนและเสียงเหมือนกันแต่มีความหมายต่างกัน เช่น รูปเขียน ตา ออกเสียงเหมือนกันเป็น /taa/ แต่มีความหมายต่างกันคือ ตา₁ หมายถึง 'พ่อของแม่ , ลัวของยาย' ตา₂ หมายถึง 'ส่วนหนึ่งของร่างกายคนและสัตว์ ทาหน้าที่เป็นเครื่องดูรูป ; ส่วนหนึ่งของต้นไม้ตรงที่แตกกิ่ง , รอยของต้นไม้ตรงที่เคยแตกกิ่ง' เป็นต้น (เพียรศิริ, 2526: 311)

เป็นคำคำเดียวที่มีหลายหน้าที่* (polyfunction) คือมีหน้าที่เป็นนาม
ลักษณนาม และ นุพบท ดังตัวอย่าง

- (1) หน้าพระพุทธรูปเจ้าตนนั้นกว้างได้ชาวสอกแล (มส, 106)
คำว่า หน้า เป็นคำนาม

* คำว่า "หน้าที่" ในที่นี้ใช้ตามงานของพิมพ์ บำรุงสุข (2515) ซึ่ง
ให้คำจำกัดความของคำหลายหน้าที่ดังนี้ คำหลายหน้าที่ คือคำคำเดียวที่ทหน้าที่ได้
มากกว่าหนึ่งอย่าง ตัวอย่างคำว่า "หลัง" เป็นคำนาม คำบอกลำดับที่ และคำนุพบท
1) "หลังออกแล้ว" "หลัง"เป็นคำนาม 2) "พอจะใส่รถคันหลัง" "หลัง" เป็นคำ
บอกลำดับที่ และ 3) "เด็กยืนอยู่หลังครัว" "หลัง" ที่เป็นคำนุพบท (พิมพ์ บำรุงสุข,
2515: 54-55) คำหลายหน้าที่กับคำหลายความหมายเหมือนกันในแง่ที่ว่า เป็น
คำคำเดียว แต่ต่างกันตรงที่ว่าคำหลายความหมายเป็นคำคำเดียวแต่มีหลายความหมาย
และหน้าที่ของคำมีเพียงหน้าที่เดียว เช่นคำว่า "เหยื่อ" เป็นคำนาม หมายถึงอาหาร
ของสัตว์ที่กินสัตว์, อาหารของสัตว์บางชนิดเช่น นก, เครื่องล่อ และเป็นคำนาม
หมายถึงตัวรับเคราะห์ เช่น เหยื่อกระสุน (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525,
862) ในขณะที่คำว่า "หลัง" เป็นคำคำเดียวแต่มีหลายหน้าที่ อย่างไรก็ตามเมื่อ
พิจารณาความหมายของคำว่า "หลัง" ในแต่ละหน้าที่แล้วก็จะพบว่ามีความหมายแตกต่างกันเล็กน้อย "หลัง" ที่เป็นคำนามระบอวัยวะของร่างกาย ในขณะที่ "หลัง" ที่เป็นคำ
บอกลำดับที่และคำนุพบทนั้นไม่ได้ระบอวัยวะของร่างกายแต่ระบุพื้นที่ (space) ซึ่งเป็น
นามธรรม

อย่างไรก็ตามการเรียกรูปคำ 1 รูปที่เป็นได้หลายหมวดคำว่า "คำหลายหน้าที่"
นี้ค่อนข้างมีปัญหา เนื่องจากในการศึกษาไวยากรณ์ในปัจจุบันคำว่า "หน้าที่" หมายถึง
หน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำเช่น เป็นประธานของประโยค หรือ เป็นกรรมของประโยค

- (2) ในพืดทองนั้นเมื่อพระพุทธรูปเงิน 22 องค์. . . รูปพระหม 3 หน้า
3 คน (ตำนานพื้นเมือง, 157)
คำว่า หน้า เป็นคำลักษณนาม
- (3) แล้วก็ก่อรูปกุมภีร์สองคนไว้หน้าวัดโชติการาม (ตำนานพื้นเมือง, 131)
คำว่า หน้า เป็นคำบุพบท

จากปรากฏการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยต้องตัดสินใจว่าคำว่า "หลัง" ซึ่งเป็นคำ
ลักษณนามและคำบุพบทนั้นต่างก็เป็นคำคนและคำที่มาห้องรูปกัน หรือ เป็นคำคำเดียวที่
เป็นได้หลายหมวด นักภาษาศาสตร์เช่น โลอนส์ (Lyons, 1981: 147) ได้
เสนอเกณฑ์ในการแยกความแตกต่างของคำห้องรูปกับคำหลายความหมายว่าให้พิจารณา
ที่ประวัติความเป็นมาของคำ (Etymology) ว่ามาจากคำเดิมอะไร เช่น "meal₁"
'repast' และ "meal₂" 'flour' มาจากคำเดิมในภาษาอังกฤษสมัยเก่า
(Old English) ต่างกัน

"meal₁" 'repast' มาจาก mxl ในภาษาอังกฤษสมัยเก่าซึ่งเกี่ยว
เนื่องกับคำว่า mal ที่แปลว่า 'time' ในภาษาเยอรมันสมัยเก่า (Old High
German)

"meal₂" 'flour' มาจาก melu ในภาษาอังกฤษสมัยเก่าซึ่งเกี่ยว
เนื่องกับคำว่า melo ที่แปลว่า 'meal' ในภาษาเยอรมันสมัยเก่า (Webster's
Ninth New Collegiate Dictionary, 1989: 735)

ในกรณีนี้ "meal₁" และ "meal₂" เป็นคำห้องรูปเพราะไม่ได้มา
จากคำเดิมคำเดียวกัน คำเดิมเป็นคนละคำกันคือ mxl , melu

อีกเกณฑ์หนึ่งคือพิจารณาความสัมพันธ์ทางความหมาย (relatedness of
meaning) ถ้าความหมายของคำมีความสัมพันธ์กันก็จัดเป็นคำหลายความหมาย เช่น

neck₁ 'part of the body'

neck₂ 'part of shirt or other garment'

neck₃ 'part of bottle' เป็นต้น

จากตัวอย่างคำว่า neck ทั้ง 3 คำมีความหมายสัมพันธ์กันคือเป็นส่วนที่
ต่อกับตัวและมีลักษณะคอด

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ความสัมพันธ์ทางความหมายในการตัดสินคำที่ศึกษากล่าวคือ
ถ้ารูปคำที่มีหน้าที่หลายหน้าที่เหล่านั้นมีความหมายสัมพันธ์กัน ผู้วิจัยตัดสินให้เป็นคำที่มี
หลายหน้าที่และนามาศึกษา แต่ถ้าคำเหล่านั้นไม่มีความหมายสัมพันธ์กัน ผู้วิจัยไม่นำ
มาศึกษา จากข้อมูลผู้วิจัยพบคำบางคำที่มีรูปพ้องกันเช่นคำว่า "ปาก" ซึ่งหมายถึง
อวัยวะของร่างกายและมีความว่า "ปาก" ซึ่งหมายถึง ฝ่าย, ข้าง, ที่ (บางครั้ง
เขียนว่า *ปลาก*) ดังตัวอย่าง

- (4) ปากแห่งมหาสัตว์เจ้านั้นเต็มไปด้วยเลือดมากนักรแล" (จัม)
คำว่า ปาก เป็นคำนามหมายถึงอวัยวะของร่างกาย
- (5) . . .แลพระญาเอาริพลทั้ง 2 ปากมาก่อเจดีย์อัน 1 หนวันตกเมือง
หริภุญไชยนั้นแล (มูล, 118)
คำว่า ปาก เป็นคำลักษณนาม

ผู้วิจัยเห็นว่าคำว่า "ปาก" ในข้อ 4) เป็นคำพ้องรูปกับ "ปาก" ในข้อ
5) เนื่องจากมีความหมายที่ไม่สัมพันธ์กัน นอกจากนี้ในกรณีที่มี "ปาก" (ที่, ฝ่าย,
ข้าง, ด้าน) ยังมีการเขียนว่า "ปลาก*" ซึ่งหากที่ชัดเจนยิ่งขึ้นว่าเป็นคำพ้อง
รูปไม่ใช่คำหลายหน้าที่ ผู้วิจัยจึงไม่นำคำว่า "ปาก/ปลาก" ที่หมายถึง ที่, ฝ่าย,
ข้าง, ด้าน มาศึกษาในที่นี้

---

* ในพจนานุกรมล้านนา-ไทย (2534) ให้คำว่า "ปลาก" เป็นคำนามที่มีความ
ความหมายสองความหมายคือ 1. ที่, ฝ่าย, ข้าง, ด้าน และ 2. เรียกหัวหน้าฝ่าย
หรือนายร้อยว่า *หัวปลาก* ปาก ก็ว่า

อีกคำหนึ่งคือคำว่า "เท้า" ที่ปรากฏในวลีสำเร็จรูป "ที่ติดที่เท้า 5 แห่ง" เช่นในประโยคว่า "มาแวะกันแล้วก็กราบไหว้ด้วยที่ติดที่เท้า 5 แห่ง (อ, 33)" วลี "ที่ติดที่เท้า 5 แห่ง" หมายถึงการกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ คำว่า "เท้า" ในที่นี้เป็นคำนามหมายถึงส่วนของร่างกาย อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบคำว่า "เท้า" ที่หมายถึง จนกระทั่ง ดังตัวอย่าง "ผิซาอยู่ด้วยกันเท้าเข้า ผัวตายได้ครัวแม่เมีย เมียตายก่อนได้ครัวแม่ผัว (มัง, 112)" และคำว่า "เท้า" ที่มีความหมายว่า จนกระทั่ง บางครั้งปรากฏกับคำว่า "ต่อ" เป็น "ต่อเท้า" ดังตัวอย่าง "ผู้ใดเจ้าใส่ ไร่ทาน แรกแต่แดนนาไร่แล้วต่อเท้าเอาเข้าแล้ว มันหาเหล่าไห่กู่เข้า ดอกดอกไม้ หือเจ้าไร่บูชาเสื่อไร่ (มัง, 252)" หากจะหาความหมายที่เชื่อมโยงกัน ระหว่างคำว่า "เท้า" ที่เป็นคำนามและคำว่า "เท้า" ที่เป็นคำเชื่อม ความหมายว่า "ส่วนที่เป็นที่สุด" จะจะเป็นความหมายเชื่อมโยงคำทั้งสองนี้ คำว่า "เท้า" ที่เป็นคำนามคือส่วนล่างสุดของร่างกาย ส่วน "เท้า" ที่เป็นคำเชื่อมแสดงความสัมพันธ์ทางด้านเวลา คือที่สุดของเวลา (อุดม รุ่งเรืองศรี, การสอบถาม) ในกรณีที่มีความหมายของคำเชื่อมโยงกันอาจจัดว่า "เท้า" เป็นคำหลายหน้าที่คือเป็น คำนามและเป็นคำเชื่อม อย่างไรก็ตามผู้วิจัยไม่นำคำนี้มาศึกษา เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าความสัมพันธ์ทางความหมายของคำทั้งสองนี้ไม่ชัดเจน อีกทั้งอาจต้องศึกษาประวัติ ความเป็นมาของคำทั้งสองประกอบจึงจะตัดสินได้ว่าเป็นคำสองคำที่มาพ้องรูปกันหรือ เป็นคำคำเดียวแต่มีหลายหน้าที่

เกณฑ์ที่ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดเรื่องวैयाกรณ์หน้าที่ของกวีอนเป็นแนวคิดที่คลุมทั้ง เรื่องความหมาย และวากยสัมพันธ์ ซึ่งจะช่วยในการศึกษาเรื่องการกลายเป็นคำ วैयाกรณ์ เนื่องจากการกลายจากคำนอกเนื้อความเป็นคำวैयाกรณ์มีลักษณะต่อเนื่อง

(continuum) การจําแนกหมวดคำโดยพิจารณาคุณสมบัติทางความหมายและวากยสัมพันธ์ของคำตามแนวคิดเรื่องทฤษฎีต้นแบบ (prototype) นี้ดูเหมือนว่าจะอธิบายการกลายจากคำนอกเนื้อความเป็นคำไวยากรณ์ได้ดีกว่าการจําแนกหมวดคำโดยอาศัยกรอบประโยคทดสอบ เพราะคุณสมบัติดังกล่าวจะช่วยชี้ให้เห็นว่าคำที่ต้องการศึกษานั้นมีระดับ (degree) ความเป็นสมาชิกของหมวดคำนั้นมาก/น้อยอย่างไร ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดของกิวอนเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยไม่ได้ใช้กรอบประโยคทดสอบ เนื่องจากกรอบประโยคทดสอบมีข้อบกพร่องกล่าวคือ ตำแหน่งการปรากฏของคำในกรอบประโยคทดสอบหนึ่งไม่ซ้ำตำแหน่งที่มีคำเพียงหมวดเดียวสามารถปรากฏได้ ตัวอย่างเช่น ตำแหน่งการปรากฏของคำนามในกรอบประโยคทดสอบคำนามนั้น คำสรรพนามก็สามารถปรากฏได้ เป็นต้น

ตามแนวคิดของกิวอน กิวอนกล่าวถึงขอบเขตทางหน้าที่ (functional realms) ที่สำคัญในภาษาของมนุษย์ซึ่งมี 3 ขอบเขตได้แก่ ความหมายของคำ (lexical semantics = meaning) เนื้อความ (propositional semantics = information) และหน้าที่ในบริบทและวัจนปฏิบัติ (discourse pragmatics = function) ในแต่ละขอบเขตประกอบด้วยส่วนที่เป็นสาร (message) และส่วนที่เป็นรหัส (code) ส่วนที่เป็นสารในขอบเขตที่เกี่ยวกับความหมายของคำคือ องค์ความรู้ที่ทั่วไปที่คนในวัฒนธรรมเดียวกันมีส่วนร่วม (culturally-shared generic knowledge) องค์ความรู้นี้อยู่ในคลังคำ ส่วนที่เป็นรหัสของขอบเขตนี้คือ เสียงที่ต่อเนื่องกัน (linearly sequenced sounds) ในขอบเขตที่เกี่ยวกับเนื้อความนั้น ส่วนที่เป็นสารคือข้อความ (information) ที่ต้องการแสดง ซึ่งเกี่ยวกับสภาพ (state) เหตุการณ์ (event) หรือ การกระทำ (action) และ ผู้มีส่วนร่วม (participants) ส่วนที่เป็นรหัสคือประโยค (sentences) สำหรับขอบเขตที่เกี่ยวกับการใช้โดยค่านั้นมีส่วนที่เป็นสารคือความต่อเนื่องของเนื้อความต่าง ๆ ที่ต้องการแสดงในบริบทการสื่อสาร เนื้อความที่ต้องการสื่อนี้มีขนาดใหญ่และซับซ้อนแบบมีปลายเปิด (open-ended complex) องค์ประกอบของบริบทที่เกี่ยวกับการใช้โดยคำอาจจําแนกออกเป็น

3 องค์ประกอบคือ จุดมุ่งหมายของผู้พูด (speaker's goals) เช่นบอกเล่าถาม หรือสั่ง ปฏิสัมพันธ์ (interaction) เช่นความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง และบริบทที่เกี่ยวข้องกับถ้อยคำ (discourse context) เช่นเนื้อความสำคัญ หรือ เนื้อความใดที่ผู้ฟังน่าจะทราบแล้ว เป็นต้น ส่วนที่เป็นรหัสของขอบเขตที่เกี่ยวข้องกับการใช้ถ้อยคำนั้นปรากฏในประโยค

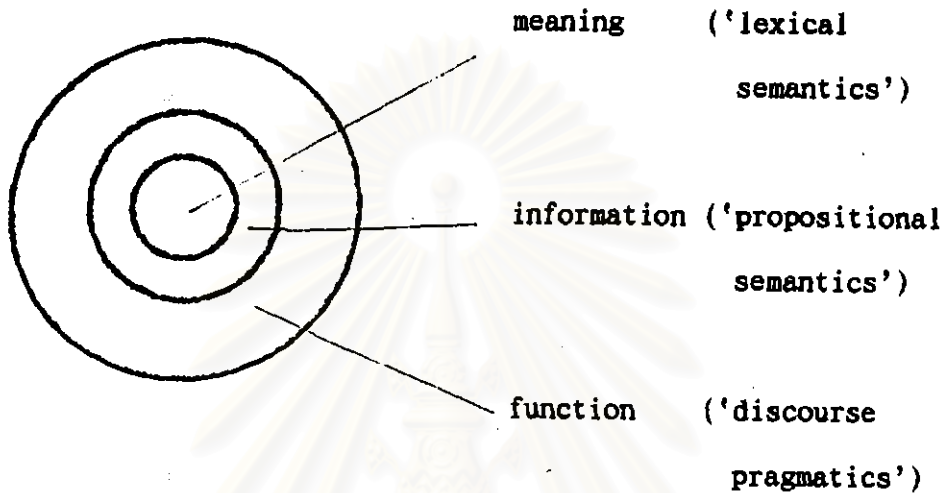
อาจกล่าวโดยสรุปว่าขอบเขตทางหน้าที่ทั้ง 3 ขอบเขตที่กล่าวข้างต้นนี้ เกี่ยวเนื่องกันกล่าวคือ ความหมายของคำจะแสดงเนื้อความที่ต่อเนื่องเมื่อคำถูกนำมาเรียงเข้า (embedded) ไว้ในประโยคซึ่งเป็นรหัสของเนื้อความ และเนื้อความจะมีหน้าที่ในถ้อยคำ (discourse) ก็ต่อเมื่อเนื้อความถูกนำมาเรียงเข้าไว้ในถ้อยคำ ดังตัวอย่าง

(6) John killed the lion.

(7) Did John kill the lion? (Givon, 1984: 42)

คำว่า "John" "killed" "the" และ "lion" ซึ่งต่างก็มีความหมายในตัวเองคือ "John" เป็นคำนามหมายถึงชื่อคน "killed" เป็นกริยาหมายถึงฆ่า "the" เป็นคำนำหน้านาม และ "lion" เป็นคำนามหมายถึงสิงโต คำเหล่านี้ต่างก็มีความหมายในตัวเองสลับความหมายประจำคำของคำเหล่านี้มาแสดงเนื้อความอะไร แต่เมื่อคำเหล่านี้ถูกนำมาเรียงเข้าไว้ในประโยคเช่นในข้อ (6) ความหมายของคำเหล่านี้แสดงเนื้อความซึ่งเกี่ยวกับการกระทำ และผู้มีส่วนร่วม นั่นคือเราได้ทราบว่า ใคร ทำอะไร จากประโยคในข้อ (6) เนื้อความของประโยคคือจอห์นฆ่าสิงโต การกระทำที่เกิดขึ้นคือ การฆ่า และผู้มีส่วนร่วมในการกระทำคือ จอห์นซึ่งเป็นผู้ฆ่า และ สิงโตซึ่งเป็นผู้ถูกฆ่า หน้าที่ในถ้อยคำของประโยคในข้อ (6) คือ เป็นการบอกเล่า ส่วนประโยคในข้อ (7) มีเนื้อความเช่นเดียวกับข้อ (6) แต่หน้าที่ในถ้อยคำของประโยคในข้อ (7) เป็นการถาม เป็นต้น ขอบเขตทางหน้าที่ทั้ง 3 ขอบเขตถูกจัดลำดับอย่างมีจุดศูนย์กลางร่วมกัน

(concentrically hierarchized) **ผังงานแผนภูมิข้างล่างนี้**

(Givon, 1984: 33)

แผนภูมิที่ 4 แผนภูมิขอบเขตทางหน้าที่ตามทฤษฎีวาทกรรมหน้าที่

สำหรับคำนอกเนื้อความนั้นเมื่ออยู่ 4 ชนิด ก็วนำได้บรรยายลักษณะของคำนอกเนื้อความทั้ง 4 ซึ่งอยู่ในคลังคำไว้ วนที่นี้ผู้วิจัยนำมาเฉพาะลักษณะของคำนามเนื่องจากผู้วิจัยต้องการนำลักษณะทางความหมายและลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของคำนามมาเป็นเกณฑ์ในการแยกคำนามออกจากคำชนิดอื่น

ก็วนกล่าวถึงลักษณะของคำนามไว้ 3 ด้านคือ ด้านความหมาย (semantic characterization) ด้านโครงสร้างคำ (morphological characterization) และ ด้านวากยสัมพันธ์ (syntactic/distributional characterization)

ในด้านความหมายก๊วอนกล่าวถึงอรรถลักษณะที่เป็นอรรถลักษณะที่ำซึ่งจัดกลุ่ม
 คำนาม 5 อรรถลักษณะได้แก่ ENTITY TEMPORAL CONCRETE ANIMATE และ
 HUMAN อรรถลักษณะดังกล่าวนี้มีลำดับดังนี้

ENTITY > TEMPORAL > CONCRETE > ANIMATE > HUMAN

(Givon, 1984: 56)

ENTITY หมายถึง สิ่งดำรงอยู่/ความเป็นอยู่ (that which exists)
 ก๊วอนได้ขยายความว่า สิ่งดำรงอยู่/ความเป็นอยู่ในโลกของถ้อยคำ (universe of
 discourse) ไม่ได้ทับ (overlap) กับสิ่งดำรงอยู่/ความเป็นอยู่ในโลกที่เป็น
 จริง (real world) อย่างสมบูรณ์ สิ่งที่เป็นนามธรรมม่สามารถพิสูจน์แบบ
 วิทยาศาสตร์ได้ว่ามีันดำรงอยู่แบบเดียวกับ "แก้ว" หรือ "เด็ก" นอกจากนี้คำ
 (lexical items) เป็นชื่อ (class names) ซึ่งแสดงเพียงเค้าโครงคุณสมบัติ
 ของคำนั้น โดยม่จำเป็นต้องอ้างถึงสิ่งทีเเฉพาะเจาะจงใด ๆ (any specific
 individual) ทีมีอยู่จริง ๆ คำนามทีมีอรรถลักษณะ ENTITY (โดยม่มีการเจาะ
 จงต่อไป) เป็นคำนามทีเป็นนามธรรม (abstract) เช่น เสรีภาพ สักดิ์ศรี เป็นต้น

TEMPORAL หมายถึง ดำรงอยู่ ณ เวลาหนึ่ง (exists at a particular
 time) คำนามทีมีอรรถลักษณะดังกล่าวนี้ เป็นคำนามเกี่ยวกับเวลา และมีลักษณะเป็น
 กึ่งนามธรรม (semi-abstract) เช่น วันเกิด วันอาทิตย์ เดือนกรกฎาคม เป็นต้น

CONCRETE หมายถึง ดำรงอยู่ทั้งในเวลาและสถานที่ (exists in
 both time and space) คำนามทีมีอรรถลักษณะดังกล่าวนี้ เป็นคำนามทีเป็น
 รูปธรรมแต่ม่มีชีวิต (concrete but inanimate) คำนามประเภทนี้ม่มีมิติ
 เรื่องพื้นที่ (spatial dimensions) รวมอยู่และมีคุณสมบัติทีเป็นรูปธรรมอื่น ๆ
 เช่น ขนาด (size) รูปร่าง (shape) เป็นต้น

ANIMATE หมายถึง ลักษณะอินทรีย์ที่มีชีวิต (living organism) คำ
นามที่มีอรรถลักษณะดังกล่าวนี้เป็นคำนามที่มีชีวิตแต่ไม่ใช่มนุษย์ (animate but
non-humans) เช่น ปลา วัว ผึ้ง เป็นต้น

HUMAN หมายถึง เป็นมนุษย์ (be human) คำนามที่มีอรรถลักษณะดัง
กล่าวนี้เป็นคำนามที่เป็นมนุษย์ (human) เช่น ครู นักปกครอง ผู้หญิง ผู้ชาย เป็นต้น

ก็มองเห็นว่าคำที่เป็นคำนามจะมีอรรถลักษณะ ENTITY และอาจจะม
ีอรรถลักษณะทางขวามือได้ และถ้าคำนามที่มีอรรถลักษณะที่อยู่ทางขวาก็จะมีอรรถลักษณะ
อื่น ๆ ที่อยู่ทางซ้ายของลูกศร (>) และมีอรรถลักษณะ ENTITY ด้วย

ในด้านโครงสร้างคำ คำนามมีลักษณะเป็นแกน (stem) และมีหน่วย
ไวยากรณ์ที่แสดงจำนวน แสดงการเจาะจง หรือ การก ปรากฏร่วมกับคำนาม
โดยหน่วยไวยากรณ์เหล่านี้เป็นหน่วยเติมที่ติดอยู่กับคำนาม ดังตัวอย่าง

ก. ภาษาสเปน (Spanish)

	<u>singular</u>	<u>plural</u>
<i>masculine</i>	hombre 'man'	hombre-s 'men'
<i>feminine</i>	casa 'house'	casa-s 'houses'
<i>neuter</i>	amor 'love'	amor-es 'loves'

(Givon, 1984: 60)

จากตัวอย่างคำว่า hombre casa และคำว่า amor เป็นคำนามที่เป็น
แกนที่หน่วยเติมท้าย -s หรือ -es ซึ่งเป็นหน่วยแสดงจำนวนทุกพจน์มาติดอยู่

จ. ภาษาอิสราเอลฮิบรู (Israeli Hebrew)

definite : ha-ish 'the man'

referential-indefinite : ish-xad 'a man'

non-referential : ish 'man'

(Givon, 1984: 61)

จากตัวอย่างคำว่า ish เป็นคำนามที่เป็นเอกพจน์ ha และ xad มาติดอยู่เพื่อแสดงการเจาะจงคำนามและการไม่เจาะจง (แต่อย่างใด) คำนามตามลำดับ

ค. ภาษาญี่ปุ่น (Japanese)

otoka-wa onna-ni tegami-o kaita

man-SUBJ woman-DAT letter-ACC wrote

'The man wrote a letter to the woman'

(Givon, 1984: 62)

จากตัวอย่างคำว่า otoka onna และคำว่า tegami เป็นคำนามที่เป็นเอกพจน์หน่วยเติมท้าย -wa -ni และ -o ซึ่งแสดงการกผู้กระทำ ผู้รับ และ ผู้ถูกกระทำตามลำดับมาติดอยู่กับคำนาม

ในด้านวากยสัมพันธ์ กิวอน (1984: 64) กล่าวถึงบทบาทของคำนามในประโยคว่ามีบทบาทใดบทบาทหนึ่งในตัวอย่างข้างล่างนี้และบทบาทเหล่านี้เป็นจริงในทุกภาษา

1. ประธาน (subject) หรือผู้กระทำ (agent)

ตัวอย่าง *The farmer died*

2. ส่วนเติมของกริยา (nominal predicate)

ตัวอย่าง *He is a farmer*

3. กรรม (object) หรือผู้ถูกกระทำ (patient)
ตัวอย่าง She milked *the cow*
4. ผู้รับ (dative/recipient)
ตัวอย่าง He gave a book *to the woman*
5. ผู้ได้รับประโยชน์ (benefactive)
ตัวอย่าง She did it *for her father*
6. สถานที่ (location)
ตัวอย่าง He went *to the village*
7. เวลา (time)
ตัวอย่าง She returned *the next day*
8. ลักษณะ (manner)
ตัวอย่าง He roared *like a lion*
9. เครื่องมือ (instrument)
ตัวอย่าง He cut the meat *with a knife*

ผู้วิจัยใช้ลักษณะทางความหมายและวากยสัมพันธ์ของคำนามดังกล่าว

ข้างต้นนี้เป็นแนวทางการกำหนดคุณสมบัติของคำนาม คุณสมบัติของคำนามมี 2 ประเภท คือ คุณสมบัติที่เป็นลักษณะบังคับที่คำนามต้องมี ได้แก่

1. คำนามมีความหมายประจำคำที่หมายถึงองคภาวะหรือสิ่งใดที่ตรงอยู่ (entity) ซึ่งมีลักษณะเป็นรูปธรรม (concrete) คือมีรูปลักษณะที่สามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสต่าง ๆ

2. คำนามปรากฏเป็นหน่วยหลัก (head) ของนามวลี

คุณสมบัติอีกประเภทหนึ่งคือคุณสมบัติที่เป็นลักษณะไม่บังคับ คุณสมบัติประเภทนี้เกี่ยวข้องกับการปรากฏร่วมกันของคำนามกับคำที่ทำหน้าที่ขยายคำนาม คำนามอาจปรากฏลำพังโดยไม่มีส่วนขยายได้ แต่ถ้าหากคำนามมีส่วนขยาย ส่วนขยายนี้จะมี

ตำแหน่งอยู่ข้างหลังคำนาม คุณสมบัติที่เป็นลักษณะไม่บังคับของคำนาม ได้แก่

3. คำนามปรากฏร่วมกับคำคุณศัพท์ได้ และมีตำแหน่งอยู่หน้าคำคุณศัพท์
4. คำนามปรากฏร่วมกับคำแสดงปริมาณได้ และมีตำแหน่งอยู่หน้าคำแสดงปริมาณ
5. คำนามปรากฏร่วมกับคำชี้เฉพาะได้ และมีตำแหน่งอยู่หน้าคำชี้เฉพาะ
6. คำนามปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นอนุพจน์*ได้ และมีตำแหน่งอยู่หน้าอนุพจน์
7. คำนามปรากฏกับส่วนขยายที่เป็นบุพทวลีแสดงความเป็นเจ้าของหรือบุพทวลีแสดงสถานที่ได้ และมีตำแหน่งอยู่หน้าบุพทวลี
8. คำนามปรากฏร่วมกับคำบุพทลได้ และมีตำแหน่งอยู่หลังคำบุพทล

ผู้วิจัยใช้คุณสมบัติของคำนามดังกล่าวข้างต้นนี้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์คำเรียกอวัยวะและส่วนของพืช ซึ่งได้มาจากเอกสารต่าง ๆ ตามที่กล่าวไว้ในบทที่ 1 ผู้วิจัยเลือกคำเรียกอวัยวะและส่วนของพืช โดยพิจารณาความหมายประจำคำที่หมายถึงร่างกายและส่วนประกอบต่าง ๆ ของร่างกายมนุษย์ที่สามารถมองเห็นได้ รวมทั้งส่วนประกอบต่าง ๆ ของพืช คำเหล่านี้ทั้งที่เป็นคำเดี่ยวและคำประสม

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* อนุพจน์ หมายถึงประโยคสามัญที่ลดฐานะลงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของประโยคใหญ่ ประโยคใหญ่ในที่นี้หมายถึงประโยคซับซ้อน (a complex sentence) และประโยคผสม (a compound sentence) ที่ประกอบด้วยอนุพจน์ 2 อนุพจน์ เท่านั้น (คุชฌีพร ชานโรคนานต์, 2512)

ผู้วิจัยเลือกศึกษาคำเดี่ยวที่เป็นคำภาษาไทยล้านนา* เนื่องจากคำเดี่ยวเป็นคำศัพท์ที่เป็นพื้นฐานมากกว่าคำประสม คำเรียกอวัยวะของร่างกายที่เป็นคำเดี่ยวมี 41 คำ ได้แก่ คำว่า แก้ม ขวัน ขา ข้าง แขน ขน เขี้ยว คิ้ว คาง คิง แคง(แข็ง) คอ ค่อ(ข้อ) ชัน ดั่ง (กระ)ตุก ตา ติน ตน ตัว เท้า ท้อง นิ้ว นม น่อง เนื้อ ป่า ปาก มม หัน มือ ลิ้น เล็บ สอก หัว หน้าง หน้า หลัง ปู ออก แอว และ คำเรียกส่วนของพืชที่เป็นคำเดี่ยวจำนวน 23 คำ ได้แก่ คำว่า ก้าน กาย กิ่ง กลีบ แก่น เครือ เกล้า/เต้า ฐิ ดอก ต้น าบ บลี เปลือก ผัก เม็ด ยอด ราก รวง ลูก(ที่หมายถึงลูกไม้) ลำ หน่อ หนวย หลี่ (หมายถึง ยอดอ่อน) จากคำเรียกอวัยวะและส่วนของพืชทั้งหมด 64 คำ มีคำเรียกอวัยวะและส่วนของพืชที่ปรากฏเป็นสมาชิกของหมวดคำนาม 36 คำซึ่งได้แก่ คำว่า แก้ม ขวัน แขน ขน เขี้ยว คิ้ว คาง คิง แคง(แข็ง) คอ ค่อ(ข้อ) ชัน ดั่ง (กระ)ตุก เท้า ท้อง นม น่อง เนื้อ ป่า ปาก มม หัน มือ ลิ้น เล็บ หน้าง ปู ออก แอว กลีบ แก่น เกล้า/เต้า ฐิ เปลือก ผัก ราก อย่างไรก็ตามมีคำบางคำที่เป็นสมาชิกของหมวดคำอื่นที่มิใช่คำวैयाกรณ์ด้วยตัวอย่างเช่นคำว่า ปาก เป็นสมาชิกของหมวดคำกริยา หรือคำว่า หน้า หลัง เป็นสมาชิกของหมวดคำคุณศัพท์ซึ่งผู้วิจัยไม่ได้กล่าวถึง เนื่องจากคำกริยาและคำคุณศัพท์จัดเป็นคำนอกเนื้อความ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะคำเรียกอวัยวะและส่วนของพืชที่ปรากฏเป็นสมาชิกของหมวดคำนามและหมวดคำวैयाกรณ์ซึ่งได้แก่ คำลักษณะนาม คำเชื่อมอนุภาคย์ คำสรรพนาม และคำบุพบท คำเรียกอวัยวะและส่วนของพืชที่เป็นสมาชิกของหมวดคำนามและหมวดคำวैयाกรณ์ 4 ดังกล่าวมีอยู่ 28 คำ

* ในข้อมูลมีคำเดี่ยวที่เป็นคำภาษาอื่นด้วยเช่น คำว่า กาย รูป เป็นคำจากภาษาบาลีสันสกฤต

คำเรียกวัยวะและส่วนของพืชที่นำมาวิเคราะห์มี 28 คำ ได้แก่คำว่า
 ไม้ ดิน หัว ตา หน้า ข้าง หลัง ต้น ตัว ขา คิง ต้น ถูก เครือ
 ลา ดอก ใบ หน่อ ยอด บลี่ หลี่ กิ่ง ผัก เม็ด รวง หนวย ก้าน กาบ
 เมื่อพิจารณาคูสมบัติของคำเหล่านี้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้พบว่า คำเรียกวัยวะ
 และส่วนของพืชเหล่านี้มีคุณสมบัติที่เป็นลักษณะบังคับของคำนามนั้นคือ มีความหมาย
 ประจักษ์ที่หมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่ (entity) และปรากฏเป็นหน่วยหลักของนามวลี
 ตัวอย่างเช่น

- (1) ทนแลเทวดาอันเป็นตนทิพย์ หากมาแวดล้อมเบเนบริวารแล้ว (อ8)
 คำว่า ตน เป็นคำนาม เนื่องจากมีคุณสมบัติที่เป็นลักษณะบังคับของ
 คำนาม คือ
 [+ มีความหมายประจักษ์หมายถึง ร่างกาย]
 [+ เป็นหน่วยหลักของนามวลี "ตนทิพย์"]
- (2) นิ้วแลนิ้วยาว 4 สอก (มว, 196)
 คำว่า นิ้ว เป็นคำนาม เนื่องจากมีคุณสมบัติที่เป็นลักษณะบังคับของ
 คำนามคือ
 [+ มีความหมายประจักษ์ หมายถึง ส่วนของร่างกาย]
 [+ เป็นหน่วยหลักของนามวลี "นิ้วแลนิ้ว"]
 (คำว่า แล เป็นคำแสดงปริมาณหมายถึง แต่ละ)
- (3) มหาพรหมนั้นมีตนอันประดับด้วยเครื่องประดับทั้งมวล (มว, 169)
 คำว่า ตน เป็นคำนาม เนื่องจากมีคุณสมบัติที่เป็นลักษณะบังคับของ
 คำนามคือ
 [+ มีความหมายประจักษ์ หมายถึง ร่างกาย]
 [+ เป็นหน่วยหลักของนามวลี "ตนอันประดับด้วยเครื่องประดับทั้งมวล"]
- (4) ตาแห่งพระพุทธรเจ้าตนนั้นมีวิณะอันเขียวงาม
 สงสฐานเบนตั้งคู่แก้วมณี (มว, 159)
 คำว่า ตา เป็นคำนาม เนื่องจากมีคุณสมบัติที่เป็นลักษณะบังคับของ
 คำนามคือ

[+ มีความหมายประจำคำ หมายถึง ส่วนของร่างกาย]

[+ เป็นหน่วยหลักของนามวลี "ตามห่องพระพุทธรเจ้า"]

(5) ส่วนว่ากึ่งาหย 4 กิ่งแบรพาทนทิสสะทัง 4 (มว, 194)

คำว่า กิ่ง เป็นคำนาม เนื่องจากมีคุณสมบัติที่เป็นลักษณะบังคับของ
คำนามคือ

[+ มีความหมายประจำคำ หมายถึง ส่วนของพืช]

[+ เป็นหน่วยหลักของนามวลี "กึ่งาหย 4 กิ่ง"]

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบการปรากฏของคำเรียกอวัยวะและส่วนของพืชที่
แสดงให้เห็นการเลื่อนออกจากการเป็นสมาชิกของหมวดคำนาม (ดูตารางหน้า)
ตัวอย่างเช่น

(6) กูฟอไม้กักรกินปลาตัวาหย (สุวิณ)

(7) พหริสัตว์เจ้าตนนี้ห้อยเกิดเบนราหูมีตนอันาหยนักร (อ2)

(8) นางเจ้าาพสุเจ้ามริงต้นอันสมุตติหือเบนมวังคละนักร (มุล, 42)

คำว่า ตัว ตน และ ต้น ในตัวอย่างที่ (6) (7) (8) นี้มี

คุณสมบัติที่เป็นลักษณะบังคับของคำนามเพียง 1 คุณสมบัติ คือ [+ มีความหมาย
ประจำคำ หมายถึง สิ่งที่ดำรงอยู่] แต่ไม่มีคุณสมบัติในการเป็นหน่วยหลักของนามวลี
นั่นคือ [- ปรากฏเป็นหน่วยหลักของนามวลี] การไม่มีคุณสมบัติในการเป็นหน่วยหลัก
ของนามวลี แสดงให้เห็นการเลื่อนออกจากการเป็นสมาชิกหมวดคำนาม คำทั้ง 3
คำยังคงมีความเป็นนาม (nominality) อยู่ คือมีคุณสมบัติที่เป็นลักษณะบังคับ 1
คุณสมบัติและมีคุณสมบัติที่เป็นลักษณะบังคับซึ่งได้แก่ [ปรากฏร่วมกับคำคุณศัพท์]
[ปรากฏร่วมกับคำชี้เฉพาะ] และ [ปรากฏร่วมกับส่วนขยายที่เป็นอนุพากย์] ตามลำดับ
อาจกล่าวได้ว่า คำเรียกอวัยวะและส่วนของพืชที่ขาดคุณสมบัติที่เป็นลักษณะบังคับของ
คำนามนั้นมีความเป็นนามต่ำกว่าคำเรียกอวัยวะและส่วนของพืชที่มีคุณสมบัติที่เป็นลักษณะ
บังคับของคำนามครบทั้ง 2 คุณสมบัติ คำนามที่แสดงการเลื่อนออกจากการเป็นสมาชิก
หมวดคำนามนี้อาจเป็นหลักฐานหนึ่ง que แสดงให้เห็นทิศทางการกลายจากคำนามเรียก
อวัยวะและส่วนของพืชเป็นคำลักษณนาม หรือ คำเชื่อมอนุพากย์

ในตอนต่อไปผู้วิจัยจะพิจารณาว่าคำเรียกอวัยวะและส่วนของพืชกลุ่มเดิมนี้เป็นคำประเภทใดบ้าง เนื่องจากผู้วิจัยพบว่าคำเรียกอวัยวะและส่วนของพืชดังกล่าวมีคุณสมบัติของคำนามเพียงบางคุณสมบัติ และมีคุณสมบัติเหมือนกับคำลักษณนาม คำคุณศัพท์ คำเชื่อมอนุภาค และคำสรรพนาม ดังนี้

คำลักษณนาม

มีนักภาษาศาสตร์หลายท่านกล่าวถึงคำลักษณนามดังนี้

กิออน (1984) กล่าวถึงคำนามประเภทหนึ่งซึ่งเป็นประเภทย่อยของคำนามที่เป็นรูปธรรม (concrete nouns) คำนามที่เป็นประเภทย่อยนี้เป็นคำนามที่มีความหมายเกี่ยวกับขนาด (size) รูปร่าง (shape) และสามารถเอามาจับออกปริมาณได้ (manipulatability) เช่นคำว่า หัว (head) ในภาษาอังกฤษซึ่งถูกนำมาจับออกปริมาณ (quantifying expressions) ดังตัวอย่าง 'two head of cattle' (Givon, 1984: 223) คำว่า two ที่ปรากฏด้านตัวอย่างเป็นส่วนขยายของคำลักษณนาม "head"

ตัวอย่างดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าคำลักษณนามมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคำแสดงปริมาณ ในภาษาไทยพระยาอุปกิตศิลปสาร (2511: 72-73) กล่าวถึงคำลักษณนามว่า "เป็นคำนามที่จับออกลักษณะของสามานยนามอีกทีหนึ่ง" และได้ให้ตัวอย่างคำลักษณนามซึ่งใช้ประกอบกับคำแสดงปริมาณ ดังนี้ พระสองรูป มีสามตัว เป็นต้น ส่วนนวรรณ (2527 : 23) เรียกคำที่ต้องมีคำแสดงปริมาณมาขยายว่า "คำแยกประเภท" และได้ให้เชิงอรรถไว้ด้วยว่า "คำแยกประเภทตรงกับคำลักษณนามในหนังสือ หลักภาษาไทย ของพระยาอุปกิตศิลปสาร" อย่างไรก็ตาม

แม้ว่าการเรียกชื่อจะต่างกัน แต่คุณสมบัติสำคัญของคำลักษณนามนั้นไม่ต่างกันกล่าวคือ คำลักษณนามต้องปรากฏร่วมกับคำอื่นและคำอื่นที่สำคัญนี้คือ "คำแสดงปริมาณ" และปรากฏหลังคำแสดงปริมาณ ผู้วิจัยเห็นด้วยกับพระยาอุปกิตศิลปสารที่ว่า คำลักษณนามเป็นคำนาม แต่ก็เป็นคำนามที่มีข้อจำกัดมาก เนื่องจากมีคำประเภทเดียวที่จะมาขยายได้ นั่นคือคำแสดงปริมาณ คุณสมบัติของคำลักษณนามมีดังนี้

1. คำลักษณนามต้องปรากฏร่วมกับคำแสดงปริมาณ และมีตำแหน่งอยู่หลังคำแสดงปริมาณ คุณสมบัตินี้เป็นคุณสมบัติที่เป็นลักษณะบังคับของคำลักษณนาม
2. คำลักษณนามไม่มีความหมายประจำคำที่หมายถึง สิ่งใดตรงอยู่ (entity) แต่มีความหมายเป็นนามธรรม ซึ่งหมายถึงหน่วย (unit)
3. คำลักษณนามไม่ปรากฏเป็นหน่วยหลักของนามวลี

ตัวอย่าง คำว่า "อัน"

(1) แก้วมณี 2 อันนี้แม่บ่มวิญญาณีเสมิมิ (อ, 50)

คำว่า อัน เป็นคำลักษณนามซึ่งมีคุณสมบัติของคำลักษณนามดังนี้

[+ปรากฏร่วมกับคำแสดงปริมาณ "2" และมีตำแหน่งอยู่หลังคำแสดงปริมาณ "2"]

[-มีความหมายประจำคำที่หมายถึงสิ่งใดตรงอยู่ แต่หมายถึงหน่วย]

[-ไม่เป็นหน่วยหลักของนามวลี]

ตัวอย่างคำเรียกอวัยวะและส่วนของพืชที่มีคุณสมบัติแบบคำลักษณนาม

- (2) วนพิศทองนั้นมีพระพุทธรูปเงิน 22 องค์ . . .
 รูปพรหม 3 หน้า . . . (ตำนานพื้นเมือง, 157)
 คำว่า หน้า เป็นคำลักษณนาม เนื่องจากมีคุณสมบัติของคำลักษณนาม
 ดังนี้ [+ปรากฏหลังคำแสดงปริมาณ "3" และมีตำแหน่งอยู่หลังคำ
 แสดงปริมาณ "3"]
 [-มีความหมายประจำคำที่หมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่
 แต่หมายถึงหน่วย]
 [-ไม่เป็นหน่วยหลักของนามวลี]
- (3) ท้าวจตุโลกบาละทั้ง 4 ตนถือเอาสร้อยไข่มุกอยู่ถ้ำร้างสาในทิศสะ
 ทัง 4 ขะแล (อ)
 คำว่า ตน เป็นคำลักษณนาม เนื่องจากมีคุณสมบัติของคำลักษณนาม
 ดังนี้ [+ปรากฏหลังคำแสดงปริมาณ "4" และมีตำแหน่งอยู่หลัง
 คำแสดงปริมาณ "4"]
 [-มีความหมายประจำคำที่หมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่
 แต่หมายถึงหน่วย]
 [-ไม่เป็นหน่วยหลักของนามวลี]
- (4) เจ้ามิ่งรายคี่ถือเอานางมากางเข้าแหวดวังจับยับเอาพานเผือก 2 ตัว
 (ตำนานพื้นเมือง, 32)
 คำว่า ตัว เป็นคำลักษณนาม เนื่องจากมีคุณสมบัติของคำลักษณนาม
 ดังนี้ [+ปรากฏหลังคำแสดงปริมาณ "2" และมีตำแหน่งอยู่หลัง
 คำแสดงปริมาณ "2"]
 [-มีความหมายประจำคำที่หมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่
 แต่หมายถึงหน่วย]
 [-ไม่เป็นหน่วยหลักของนามวลี]

- (5) ต้นกาลพริก 4 ต้นแขวนเครื่องประดับทั้งมวลข้างแผ่นดินออก
ที่ากลับปะตูเวียงทั้ง 4 (อ,5)
คำว่า ต้น เป็นคำลักษณนาม เนื่องจากมีคุณสมบัติของคำลักษณนาม
ดังนี้ [+ปรากฏหลังคำแสดงปริมาณ "4" และมีตำแหน่งอยู่หลัง
คำแสดงปริมาณ "4"]
[-มีความหมายประจำคำที่หมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่
แต่หมายถึงหน่วย]
[-ไม่เป็นหน่วยหลักของนามวลี]

คำเรียกอวัยวะและส่วนของพืชในตัวอย่าง (2)-(5) มีคุณสมบัติที่เป็น
ลักษณะบังคับของคำลักษณนาม แต่ไม่มีคุณสมบัติที่เป็นลักษณะบังคับของคำนาม
ดังนั้นคำเรียกอวัยวะและส่วนของพืชในตัวอย่างดังกล่าวจึงไม่เป็นคำนาม

จากข้อมูลผู้วิจัยพบว่า การปรากฏของคำเรียกอวัยวะบางคำมีลักษณะคลุมเครือ
กล่าวคือ ปรากฏร่วมกับคำแสดงปริมาณ และมีตำแหน่งอยู่หลังคำแสดงปริมาณแบบ
คำลักษณนาม เมื่อพิจารณาความหมายของคำเหล่านี้แล้วพบว่า มีความหมายประจำคำ
ที่หมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่แบบคำนาม ดังตัวอย่าง

- (6) ลักหมาตัว 3000 เบี้ย พิณมาสี่ หมาศี ชื่อราคาหมานั้นก่อน
แล้วรวม 8 ตัวหมา (มัง, 140) ซึ่งหมายความว่า หากลักหมา
สี่ราคาตัวละ 3000 เบี้ย หากเป็นหมาสี่เนื้อ หมามีค่า ำพิชดาฬ
ค่าหมาตัวนั้นก่อนแล้วจึงปรับราคาสี่อีก 8 ตัว

(ขุนศรี บัวบุษ, 2535: 140)

คำเรียกอวัยวะในตัวอย่างนี้มีคุณสมบัติทั้งคุณสมบัติของคำนาม และ
คุณสมบัติของคำลักษณนามด้วย ดังนี้

คุณสมบัติของคำนาม

[+มีความหมายประจำคำที่หมายถึง
สิ่งที่ดำรงอยู่ (entity)]

[+ปรากฏเป็นหน่วยหลักของนามวลี]

คุณสมบัติของคำลักษณนาม

[+ปรากฏร่วมกับคำนามแสดงปริมาณ
และมีตำแหน่งอยู่หลังคำนามแสดงปริมาณ]

[-มีความหมายประจำคำที่หมายถึง
สิ่งที่ดำรงอยู่ (entity)]

แต่หมายถึงหน่วย]

[-เป็นหน่วยหลักของนามวลี]

คุณสมบัติที่คำเรียกไว้อะไรในตัวอย่าง (6) มี

[+มีความหมายประจำคำที่หมายถึง

สิ่งที่ดำรงอยู่ (entity) "ตัว" หมายถึงร่างกาย]

[+ปรากฏเป็นหน่วยหลักของนามวลี

"ตัวหมา"]

[+ปรากฏหลังคำนามแสดงปริมาณ "8"]

คุณสมบัติของคำนามที่คำว่า ตัว ในตัวอย่าง (6) มีคือ [+มีความหมาย
ประจำคำที่หมายถึง สิ่งที่ดำรงอยู่ (entity) "ตัว" หมายถึงร่างกาย] และ
[+ปรากฏเป็นหน่วยหลักของนามวลี "ตัวหมา"] ส่วนคุณสมบัติของคำลักษณนามที่
คำว่า ตัว ในตัวอย่าง (6) มีคือ [+ปรากฏหลังคำนามแสดงปริมาณ "8"] คุณสมบัติ
เหล่านี้ต่างก็เป็นคุณสมบัติสำคัญของคำนามและคำลักษณนาม การจะตัดสินว่าคำว่า
ตัว ในที่นี้เป็นคำนามหรือคำลักษณนามนั้นน่าจะพิจารณาจากที่ประกอบคำว่า ตัว ซึ่ง
ได้แก่คำว่า หมา คำว่า หมา เป็นคำประกอบซึ่งแสดงถึงผู้เป็นเจ้าของ "ตัว"
คำที่เป็นคำนามจะมีบุพบทวลีซึ่งแสดงความเป็นเจ้าของมาขยายได้ คำว่า ตัว ใน
ตัวหมา ในตัวอย่าง (6) จึงยังคงเป็นคำนาม เนื่องจากมีบุพบทวลีซึ่งแสดงความเป็น
เจ้าของมาขยายได้ นั่นคือ ตัวของหมา แต่ในที่นี้คำว่า ของ ถูกละไป
ดังนั้นจึงปรากฏเป็น ตัวหมา ผู้วิจัยจึงใส่คำว่า ตัว ในตัวอย่าง (6) เป็นคำนาม

นามวลี "ตัวหมา" ที่ปรากฏหลังคำแสดงจำนวนอาจแสดงให้เห็นจุดเชื่อมโยงของการกลายเป็นคำลักษณนาม กล่าวคือ ก่อนที่คำว่า ตัว จะกลายเป็นคำลักษณนามอย่างชัดเจนนั้น (นั่นคือ ต้องปรากฏร่วมกับคำแสดงปริมาณ และมีตำแหน่งอยู่หลังคำแสดงปริมาณ) คำว่า "ตัว" ยังคงเป็นคำนามและห้อยถึงร่างกาย และเริ่มมีความหมายเป็น "หน่วย" ที่ใช้ในการแสดงปริมาณเพื่อเข้ามาเมื่อปรากฏร่วมกับคำแสดงปริมาณ ต่อมาคำนามที่อยู่ติดกันหายไปคำว่า "ตัว" จึงใช้กับสิ่งที่ไม่ใช่สิ่ง (entity) อื่น ๆ

มีข้อสังเกตสำหรับคำเรียกอวัยวะบางคำซึ่งผู้วิจัยพบว่า คำเหล่านี้ปรากฏร่วมกับคำแสดงปริมาณและมีตำแหน่งอยู่หลังคำแสดงปริมาณ คำเหล่านี้ไม่ได้ใช้แสดงปริมาณของสิ่ง แต่เป็นหน่วยที่ใช้ในการวัดความยาว ความลึก ความกว้าง คำเหล่านี้จัดเป็นคำลักษณนามอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยไม่ได้รวมไว้ในขอบเขตของการศึกษาคำลักษณนามในครั้งนี้ ดังตัวอย่าง

(7) ดั่งยาว 3 สอก (๑,4)

คำว่า สอก ในที่นี้หมายถึง ไม้ มาตรการวัดแบบโบราณเท่ากับ 2 คืบ

(8) ในคืนนั้นเขาจึงแต่งที่เอาหุคขุมเล็กแชน ด้บนอกว่ามีพม่าผั่ง

คองกิ่งปก ถมดินเลื่อนตีงูแห่งไกลกันหว่างวา

ด้คั้นที่ออกดางกว้างอกเล็กวา. . . (ตามานพื้น, 58)

คำว่า แชน ในที่นี้หมายถึง ไม้ มาตรการวัดความลึกของหลุมเท่ากับหนึ่ง

ช่วงแชน ส่วนคำว่า อก ในที่นี้หมายถึง ไม้ มาตรการวัดความกว้างของคั้นที่เท่ากับหนึ่งช่วงอก

คำบุพบท

นักภาษาศาสตร์หลายท่านกล่าวถึงคำบุพบทดังนี้ กิวอน (1984) ไม้ได้อธิบายลักษณะคำบุพบทโดยตรง แต่ได้อธิบายแทรกไว้ในหมวดคำหลักเช่น คำนาม คำกริยา เป็นต้น คำบุพบทเกี่ยวข้องกับคำนามคือเป็นหน่วยแสดงบทบาทของคำนาม ได้แก่ เป็นผู้รับ เป็นผู้รับประโยชน์ เป็นสถานที่ เป็นเครื่องมือ หรือแสดงลักษณะ (ดูตัวอย่างบทบาทของคำนาม 9 บทบาทข้างต้น) คำบุพบทเกี่ยวข้องกับคำกริยาซึ่งเป็นกริยาที่ต้องการกรรมที่เป็นสถานที่ (verbs with a locative object) เช่น คำว่า นั่ง ยืน นอน อยู่ โดยคำบุพบทจะแสดงความสัมพันธ์ด้านสถานที่ (locational relation) ของประธานของประโยค

ปราณี กุลละวณิชย์ (Pranee Kullavanijaya, 1974) เรียกคำที่แสดงสถานที่นี้ว่า "คำนามช่วยแสดงความสัมพันธ์ด้านสถานที่" (noun auxiliary) คือเป็นคำนามประเภทหนึ่งที่ปรากฏหน้าคำนามอีกตัวหนึ่ง (ซึ่งโดยตัวเองไม่สามารถบอกความสัมพันธ์ด้านสถานที่ได้) เพื่อบอกความสัมพันธ์ด้านสถานที่ ตัวอย่างคำว่า ฟ้า ใน "นกบิน (บน) ฟ้า" คำว่า ฟ้า เป็นคำนามที่ไม่สามารถบอกความสัมพันธ์ด้านสถานที่ได้ คำว่า บน จึงเป็นคำนามที่มาช่วยให้แสดงความสัมพันธ์ด้านสถานที่ คำนามประเภทนี้ปรากฏหลังคำบุพบทได้เหมือนกับคำนามปกติ ตัวอย่างคำว่า บน และล่าง ที่ปรากฏหลังคำบุพบท จาก และ ถึง ใต้บน "จากบน ถึงล่าง" ซึ่งเหมือนกับคำว่า ข้าง และ ตรงเรียน ที่เป็นคำนามปกติ ใน "จากข้าง ถึงตรงเรียน" ส่วนที่ต่างจากคำนามปกติ คือไม่สามารถมีคำคุณศัพท์ หรือ คำบอกปริมาณมาขยายได้ตัวอย่าง คำว่า ใน ไม่ปรากฏหน้าคำว่า สวย ใน "*ในสวยนั้น" ในขณะที่คำนามปกติทำได้เช่น "โต๊ะสวยนั้น"

ส่วนโคลเวอร์ (Kolver, 1984) เรียกคำนามประเภทนี้ว่า "คำเชื่อม แสดงสถานที่" (local relators) ถือเป็นคำแสดงความสัมพันธ์ด้านสถานที่ใน ลักษณะที่เป็นการเจาะจงสถานที่ให้ชัดเจน (specific relation) คำนานี้ ต้องการส่วนเติมที่เป็นคำนาม โคลเวอร์ยังได้ให้ตัวอย่างที่แสดงการลดความเป็นนาม ของคำบุพบทภาษาไทยด้วย ดังนี้

- (1) มีมะพร้าวต้นหน้าโรงเรียน
- (2) เขารดน้ำดอกไม้หลังบ้าน
- (3) รดจอดที่ลานกลางหมู่บ้าน
- (4) เขาบินข้างหน้าต่างทางซ้าย
- (5) ระบายได้กระโดดเสียไปแล้ว
- (6) ตะกร้าอยู่บนชั้น
- (7) เขาไม่ค่อยพูดกับคนในบ้าน (Kolver, 1984: 5)

เขากล่าวถึงคำที่ขีดเส้นใต้เหล่านี้ว่าเป็นคำบุพบทแสดงสถานที่ซึ่งแสดง การลดความเป็นนามจากที่เป็นคำนาม (full noun) มาเป็นคำบุพบท (preposition) จากตัวอย่างคำว่า หน้า และ หลัง มาจากคำนามอิสระ (independent nouns) ซึ่งเป็นคำเรียกอวัยวะของร่างกายและสามารถปรากฏ ได้โดยไม่มีคำขยาย เช่น "ดิฉันต้องล้างหน้า" และ "ดิฉันเจ็บหลัง" (Kolver, 1984: 6) คำนามเรียกอวัยวะเหล่านี้ปรากฏแบบมีข้อจำกัด (คือต้องปรากฏหน้า คำนามอีกคำหนึ่ง) เมื่อถูกใช้ในการแสดงความสัมพันธ์แบบส่วนย่อย-ส่วนรวม (part-whole relation) ของสิ่ง เช่น หน้าบ้าน หลังอาคาร เป็นต้น อย่างไรก็ตามลักษณะดังกล่าวยังคงเป็นนามอยู่กล่าวคือ คำว่า หน้า และ หลัง ยังคงเป็นหน่วยหลักของนามวลี การแยกคำว่า หน้า และ หลัง เป็นคำนาม หรือ คำบุพบทนั้นอาจใช้คำว่า "ของ" ซึ่งเป็นคำแสดงความสัมพันธ์ความเป็นเจ้าของมาช่วย กล่าวคือ คำว่า หน้า และ หลัง จะเป็นคำนาม เมื่อใช้คำว่า "ของ" ขยายได้เช่น หน้า ของบ้าน แต่ถ้าเป็นคำบุพบทแล้วไม่มีคำขยายได้ สำหรับคำว่า ที่ กลาง และ

ข้าง คำเหล่านี้ยังคงมีความเป็นนามอยู่ แต่ระดับความเป็นนามก็ยังไม่เท่ากับคำว่า หน้า และ หลัง เนื่องจากทั้งสามคำมักจะปรากฏร่วมกับคำอื่น ส่วนคำว่า ได้ บน และ ใน เป็นคำที่มีความเป็นนามน้อย แต่มีความเป็นพจนานุกรม (prepositional) มาก กล่าวคือต้องการส่วนเติมที่เป็นคำนาม

จากแนวคิดเรื่องคำแสดงความสัมพันธ์ด้านสถานที่ทั้งสามแนวคิดข้างต้นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า ลักษณะทางความหมายของคำพจนานุกรมคือ มีความหมายบอกบริเวณของสิ่ง กล่าวคือเป็นการบอกตำแหน่งของสิ่งว่าตั้งอยู่ที่ใด ซึ่งเกิดจากกริยาของประโยค ต้องการสถานที่ และคำนามที่ตามมาไม่สามารถบอกบริเวณที่เจาะจงได้ คำพจนานุกรมจึงช่วยบอกบริเวณให้ชัดเจนขึ้น ส่วนลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของคำพจนานุกรมคือ คำพจนานุกรมต้องปรากฏร่วมกับนามวลี คุณสมบัติของคำพจนานุกรมมีดังนี้

1. คำพจนานุกรมต้องปรากฏร่วมกับนามวลี และมีตำแหน่งอยู่หน้านามวลี
คุณสมบัตินี้เป็นคุณสมบัติที่เป็นลักษณะบังคับของคำพจนานุกรม
2. คำพจนานุกรมไม่มีความหมายประจำคำที่หมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่ (entity)
แต่มีความหมายบอกบริเวณ
3. คำพจนานุกรมไม่ปรากฏเป็นหน่วยหลักของนามวลี

ตัวอย่าง คำพหูพจน์ "เหนื่อ"

- (8) เมื่อพระเจ้าอโศกมหาราชเสด็จไปเมืองมโหฬาร ทรงเห็นดอกบัว 2 ดวงสีเดียว เมื่อนั่ง
 คำนึงถึงดอกบัวดวง 1 อันประดับแก้ว 7 ประการอันออก
 มาแต่แผ่นดิน (อ1)

คำว่า "เหนื่อ" เป็นคำพหูพจน์ที่มีคุณสมบัติของคำพหูพจน์ดังนี้

[+ ปรากฏร่วมกับนามวลี "ดอกบัว 2 ดวง" และมีตำแหน่ง
 อยู่หน้านามวลี "ดอกบัว 2 ดวง"]

[- มีความหมายประจำคำที่หมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่ (entity)
 แต่มีความหมายบอกบริเวณที่พระเจ้าอโศก และบริเวณที่
 พระเจ้านั่ง]

[- เป็นหน่วยหลักของนามวลี]

ตัวอย่างคำอวยวะที่มีคุณสมบัติแบบคำพหูพจน์

- (9) เหตุว่าเป็นเห็ดหนาวนัก เขาจึงได้นอนข้างไฟเพื่ออันแล
 (หัตถกัมม, 75)

คำว่า ข้าง เป็นคำพหูพจน์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของคำพหูพจน์
 ดังนี้

[+ ปรากฏร่วมกับนามวลี "ไฟ" และมีตำแหน่งอยู่หน้านามวลี "ไฟ"]

[- มีความหมายประจำคำที่หมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่ (entity)
 แต่มีความหมายบอกบริเวณที่เขานอน]

[- เป็นหน่วยหลักของนามวลี]

(10) เจ้าจำบ้านสีมาทวยตั้งอยู่หน้าวัดบุพผาหันแล (ตำนานพื้นเมือง.106)

คำว่า หน้า เป็นคำบุพบท เนื่องจากมีคุณสมบัติของคำบุพบท
ดังนี้

[+ ปรากฏร่วมกับนามวลี "วัดบุพผา" และมีตำแหน่งอยู่หน้า
นามวลี "วัดบุพผา"]

[- มีความหมายประจำคำที่หมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่ (entity)
แต่มีความหมายบอกริเวณที่เจ้าจำบ้านตั้งอยู่]

[- เป็นหน่วยหลักของนามวลี]

คำเรียกอวัยวะในตัวอย่าง (9) และ (10) มีคุณสมบัติซึ่งเป็นลักษณะ
บังคับของคำบุพบท แต่ไม่มีคุณสมบัติซึ่งเป็นลักษณะบังคับของคำนาม ดังนั้นคำว่า
ข้าง และ หน้า ในตัวอย่างดังกล่าวนี้จึงไม่เป็นคำนาม

คำเชื่อมอนุพากย์

คุณพิพร ชานีโรคนานต์ (2512) ศึกษาอนุพากย์ในภาษาไทยตามแนว
วาทกรรมโครงสร้างและได้ให้ความหมายของอนุพากย์ว่า หมายถึงประโยคสามัญ
ที่ลดฐานะลงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของประโยคใหญ่ ประโยคใหญ่ในที่นี้หมายถึง
ประโยคซับซ้อน (a complex sentence) และประโยคผสม (a compound
sentence) ที่ประกอบด้วยอนุพากย์ 2 อนุพากย์เท่านั้น อนุพากย์ในภาษาไทย
อาจแบ่งตามหน้าที่ได้ 4 ชนิดคือ อนุพากย์นาม อนุพากย์คุณศัพท์ อนุพากย์วิเศษณ์
และอนุพากย์หลัก อนุพากย์นามได้แก่อนุพากย์ที่อาจจะทำหน้าที่อย่างเดียวกับนามวลี
เช่นเป็นหน่วยประธานของประโยคใหญ่ อนุพากย์คุณศัพท์ได้แก่อนุพากย์ที่อาจจะทำ
หน้าที่อย่างเดียวกับหน่วยขยายหน่วยหลักได้ เช่นทำหน้าที่เป็นส่วนขยายในหน่วย

ประธาน เป็นต้น ส่วนอนุพากย์วิเศษย์ได้แก่อนุพากย์ที่อาจจะทำหน้าที่เช่นเดียวกับ หน่วยขยายหน่วยแก่นำได้เช่นเป็นส่วนขยายในหน่วยกริยากรรม เป็นต้น สำหรับ อนุพากย์หลักได้แก่อนุพากย์ที่อาจจะทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยประโยคหรือเป็น หน่วยประโยค หรือเป็นทั้งหน่วยประโยคและส่วนหนึ่งของหน่วยประโยคในเวลา เดียวกัน ดังตัวอย่าง

- (1) วิศวกรวิเศษย์จะได้รางวัล
"วิศวกรวิเศษย์" เป็นอนุพากย์นาม
- (2) เด็กที่กำลั้งเล่นที่สนามน่ารักมาก
"ที่กำลั้งเล่นที่สนาม" เป็นอนุพากย์คุณศัพท์
- (3) เขาออกไปข้างนอกตอนที่คุณกำลั้งอาบน้ำ
"ตอนที่คุณกำลั้งอาบน้ำ" เป็นอนุพากย์วิเศษย์
- (4) ดีใจที่คุณมางานวันเกิดฉันได้
"ดีใจ" เป็นอนุพากย์หลักซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยประโยคประเภท กริยาถือเป็นเพียงส่วนหลักในหน่วยกริยากรรม
- (5) การที่เธอแสดงกริยาเช่นนี้ไม่ดีเลย
"ไม่ดีเลย" เป็นอนุพากย์หลักที่เป็นหน่วยประโยคประเภทกริยาชนิด หน่วยกริยากรรม
- (6) เด็กที่กำลั้งเล่นตุ๊กตาน่ารักมาก
"เด็ก. . .น่ารักมาก" เป็นอนุพากย์หลักที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา กรรมและส่วนหลักในหน่วยประธานในเวลาเดียวกัน

(ดูชัยพร ชานีโรคสันต์, 2512)

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะอนุพากย์ที่ทำหน้าที่ขยายคำนามซึ่ง ตรงกับอนุพากย์คุณศัพท์ของดูชัยพร อนุพากย์ที่เป็นส่วนขยายคำนามนี้ปรากฏหลังคำนาม ที่มันขยาย กิวอน (1984) กล่าวถึงอนุพากย์ที่ทำหน้าที่ขยายคำนามว่าอนุพากย์ดังกล่าวอาจเกิดจากการใช้หน่วยสร้างแบบไม่เชื่อมและไม่จำกัด (non-restrictive,

paratactic construction) คือวางส่วนขยายข้างหลังคำนามที่เป็นคำนามหลัก (head noun) และเมื่อต้องการทำให้คำนามที่เป็นคำนามหลักมีลักษณะจำกัด ส่วนขยายจะถูกเชื่อมเข้ากับคำนามที่เป็นคำนามหลักในประโยคหลัก (syntacticized) ดังในตัวอย่าง (8)

(7) The man, *whom I saw yesterday*, left today (parataxis)

(8) The man *whom I saw yesterday* left today (syntacticized)

หน่วยสร้าง "*whom I saw yesterday*" ในตัวอย่าง (7) เป็นแบบไม่เชื่อมและไม่จำกัดอยู่หลังคำนาม "the man" ส่วนในตัวอย่าง (8) "*whom I saw yesterday*" ที่ขยายคำนาม "the man" ถูกเชื่อมเข้ากับคำนามที่เป็นหน่วยหลักในประโยคเพื่อแสดงการเจาะจงคำนาม "the man" โดยคำว่า *whom* เป็นหน่วยที่แสดงให้เห็นว่าคำนามที่ปรากฏข้างหน้าคำว่า *whom* เป็นคำนามหลักซึ่งเป็นประธานของประโยค "The man left today"

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2511: 266) เรียกอนุพากย์ที่ขยายคำนามนี้ว่า "คุณาอนุประโยค" ซึ่งหมายถึง "อนุประโยคซึ่งทำหน้าที่แทนบทวิเศษณ์สำหรับประกอบนามหรือสรรพนามที่มีอยู่ในमुख्यประโยคอีกทีหนึ่งโดยมีประพันธสรรพนามที่ ซึ่ง อัน เป็นบทเชื่อม" ส่วนนวรรณ (2527: 138) เรียกอนุพากย์ที่ขยายคำนามนี้ว่า "ประโยคขยาย" ซึ่งเป็นหน่วยขยายหน่วยนามหรือหน่วยกริยาในประโยคความซ้อนและเรียกคำที่ปรากฏหน้าประโยคขยายในประโยคความซ้อนว่า "คำเชื่อมนามประโยคขยาย" (ซึ่งหากพิจารณาตามความหมายแล้วเรียกว่า คำเชื่อมบอกการจำกัด คือเป็นคำที่ใช้จำกัดความหมายของคำนามที่แคบเข้า) ฮอปเปอร์ และทรกอดด์ (1993) กล่าวว่าอนุพากย์ที่ทำหน้าที่ขยายนามที่อยู่ข้างหน้าบางครั้งเรียกว่า "adjective clause" เนื่องจากทำหน้าที่ขยายนามคล้ายคำคุณศัพท์ แต่ต่างกับที่อนุพากย์ที่ทำหน้าที่ขยายนามนี้ทำหน้าที่ขยายนามในประโยคความซ้อน (complex sentence) และอนุพากย์ที่ทำหน้าที่ขยายนามนี้มี

หน้าที่ในการเจาะจงนาม (specifying) คุณสมบัติของคำเชื่อมอนุพาคย์มีดังนี้

1. คำเชื่อมอนุพาคย์ต้องปรากฏร่วมกับคำนาม คำเชื่อมอนุพาคย์ต้องปรากฏหลังคำนามและหน้าอนุพาคย์
2. คำเชื่อมอนุพาคย์ไม่มีความหมายประจำคำที่หมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่ (entity) แต่มีความหมายบอกการเจาะจง
3. คำเชื่อมอนุพาคย์ไม่เป็นหน่วยหลักของนามวลี

ตัวอย่างคำเชื่อมอนุพาคย์

(9) เจ้าสีหันทนอัน เป็น พยาธิ (๑๘)

คำว่า อัน เป็นคำเชื่อมอนุพาคย์ซึ่งมีคุณสมบัติแบบคำเชื่อมอนุพาคย์ดังนี้

[+ ปรากฏร่วมกับคำนาม "คน" และคำเชื่อมอนุพาคย์ปรากฏหลังคำนาม "คน" และหน้าอนุพาคย์ "เป็นพยาธิ"]

[- มีความหมายประจำคำที่หมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่ (entity) แต่มีความหมายบอกการเจาะจง]

[- เป็นหน่วยหลักของนามวลี]

คำเรียกอวัยวะและส่วนของพืชที่เป็นคำเชื่อมอนุพาคย์นี้ปรากฏในประโยคซับซ้อน (complex sentence) โดยคำเชื่อมอนุพาคย์ปรากฏหน้าอนุพาคย์ที่ทำหน้าที่เจาะจงคำนามที่อยู่ข้างหน้า ตัวอย่าง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- (10) อันว่าพระญาณ เบนฟอ คีกันยังกรองคอกา มีหล่นมาตั้งอยู่เหนือ
หัวอ้ายเงาะ (สุวัณ, 33)
คำว่า ตน เป็นคำเชื่อมอนุพากย์ เนื่องจากมีคุณสมบัติแบบคำเชื่อม
อนุพากย์ ดังนี้
- [+ ปรากฏร่วมกับคำนาม "พระญา" และคำเชื่อมอนุพากย์ปรากฏ
หลังคำนาม "พระญา" และหน้าหน้าอนุพากย์ "เบนฟอ"]
  - [- มีความหมายประจำคำที่หมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่ (entity)
แต่มีความหมายบอกการเจาะจง]
  - [- เป็นหน่วยหลักของนามวลี]
- (11) ไร่มีหารพิธ ดินมีวัดณะ ต่าง ๆ ก็คือแวคล้อมวงยังต้นไร่มีหารพิธดินนั้น
ยาว 3 พันโยชนะรอดทุกกล้าทุกพวย (มส, 106)
คำว่า ดิน เป็นคำเชื่อมอนุพากย์ เนื่องจากมีคุณสมบัติแบบคำเชื่อม
อนุพากย์ ดังนี้
- [+ ปรากฏร่วมกับคำนาม "ไร่มีหารพิธ" และคำเชื่อมอนุพากย์
ปรากฏหลังคำนาม "ไร่มีหารพิธ" และหน้าหน้าอนุพากย์
"มีวัดณะต่าง ๆ"]
  - [- มีความหมายประจำคำที่หมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่ (entity)
แต่มีความหมายบอกการเจาะจง]
  - [- เป็นหน่วยหลักของนามวลี]

(12) พาหนะ โรงหลวง หลัง เจ้าพระเมืองแก้ว หือ สัง นั้น เสียบ (คานาม
พื้นเมือง.87)

คำว่า หลัง เป็นคำเชื่อมอนุพากย์ เนื่องจากมีคุณสมบัติของ
คำเชื่อมอนุพากย์ ดังนี้

[+ ปรากฏร่วมกับคานาม "โรงหลวง" และคำเชื่อมอนุพากย์
ปรากฏหลังคานาม "โรงหลวง" และหน้าอนุพากย์
"เจ้าพระเมืองแก้วหือสัง"]

[- มีความหมายประจำคำที่หมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่ (entity)
แต่มีความหมายบอกการเจาะจง]

[- เป็นหน่วยหลักของนามวลี]

คำสรรพนาม

กิวอน (1984) กล่าวถึงอรรถลักษณะที่เป็นอรรถลักษณะพื้นฐานของคำ
สรรพนามว่าเป็นอรรถลักษณะที่มีอยู่ข้างในคานาม (lexical or inherent
noun features) ได้แก่ อรรถลักษณะบุรุษ (person) ซึ่งมี 3 บุรุษคือ บุรุษที่ 1
ผู้พูด บุรุษที่ 2 ผู้ฟัง หรือ บุรุษที่ 3 ผู้ที่ถูกกล่าวถึง อรรถลักษณะพจน์ (number) ซึ่ง
มี 3 พจน์คือ เอกพจน์ ทวิพจน์ หรือ พหูพจน์ อรรถลักษณะรวมหรือแยกผู้ฟัง
(inclusion/exclusion) อรรถลักษณะชนิด หรือเพศ (class/gender)
อรรถลักษณะองชี้สถานที่ (spatial deixis) ซึ่งเกี่ยวกับความใกล้เคียงจากตัวผู้
พูดหรือผู้ฟัง และอรรถลักษณะเกี่ยวกับบทบาททางความหมาย เช่น มีบทบาทเป็นผู้
กระทำ (agent) หรือ ผู้ถูก (patient) เป็นต้น หรือมีบทบาททางวากยสัมพันธ์
เป็นประธาน (subject) กรรมตรง (direct object) หรือ กรรมรอง
(indirect object) เป็นต้น กิวอนกล่าวถึงประเภทของคำสรรพนาม 2

ประเภทใดแก่ คำสรรพนามเจาะจง (definite pronouns) และคำสรรพนามไม่เจาะจง (indefinite pronouns) คำสรรพนามเจาะจงคือคำที่ใช้แทนคำนามที่เ้าดักกล่าวถึงแล้วในบริบทการสนทนา (preceding discourse context) ตัวอย่างคำว่า it ใน (1) ส่วนคำสรรพนามไม่เจาะจงเป็นคำที่แนะนำคำนามซึ่งปรากฏในการสนทนาเป็นครั้งแรกตัวอย่างคำว่า one ใน (2)

- (1) John was looking for a book, (definite pronoun) and he found it.
- (2) John was looking for a book, (indefinite pronoun) and he found one.

นววรรษ (2527: 14) เรียกคำที่ใช้แทนคำนามในการสนทนาว่า "คำบอกบุรุษ" ซึ่งตรงกับคำสรรพนามของพระยาอุปกิตศิลปสาร คำบอกบุรุษนี้เป็นคำที่ใช้แทนคำนามซึ่งเป็นบุคคลหรือสิ่งที่เกี่ยวข้องในการสนทนาเพื่อไม่ต้องกล่าวถึงนามนั้นซ้ำอีกโดยแบ่งออกเป็น *ผู้พูด* *ผู้ฟัง* และ *ผู้ถูกกล่าวถึง* หรือ *สิ่งที่ถูกกล่าวถึง* นอกจากนี้คำบอกบุรุษยังมีความหมายบอกเพศ บอกพจน์ หรือ บอกฐานะของผู้พูด ผู้ฟังและผู้ที่ถูกกล่าวถึง

จากแนวคิดต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว คำสรรพนามมีคุณสมบัติดังนี้

1. คำสรรพนามไม่ปรากฏร่วมกับคำคุณศัพท์
2. คำสรรพนามไม่มีความหมายประจำคำ ที่หมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่ (entity) แต่มีความหมายบอกบุรุษที่ 1 หรือ บุรุษที่ 2 หรือ บุรุษที่ 3 และมีความหมายแสดงเอกพจน์ หรือ ทวิพจน์ หรือ พหูพจน์

ตัวอย่างคำว่า "ดู" "ท่าน"

(3) คือว่าดูจักกินท่านเมื่อพายุถุนั้นชา (สุตต2.34)

คำว่า ดู เป็นคำสรรพนามซึ่งมีคุณสมบัติของคำสรรพนามดังนี้

[- ปรากฏร่วมกับคำคุณศัพท์]

[- มีความหมายประจำคำที่หมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่ (entity)

แต่มีความหมายบอกบุรุษที่ 1 และมีความหมายแสดงเอกพจน์]

คำว่า ท่าน เป็นคำสรรพนามซึ่งมีคุณสมบัติของคำสรรพนามดังนี้

[- ปรากฏร่วมกับคำคุณศัพท์]

[- มีความหมายประจำคำที่หมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่ (entity)

แต่มีความหมายบอกบุรุษที่ 2 และมีความหมายแสดงเอกพจน์]

จากข้อมูลพบคำเรียกอวัยวะที่มีคุณสมบัติแบบคำสรรพนามดังตัวอย่าง

(4) อันว่าพระญาพรหมทัตต์ตนนั้นไต่ย็นถ้อยคำอันนางบอกแก่ตนแท้ตั้งนั้น

(สุวณ, 10)

คำว่า ตน เป็นคำสรรพนามซึ่งมีคุณสมบัติของคำสรรพนามดังนี้

[- ปรากฏร่วมกับคำคุณศัพท์]

[- มีความหมายประจำคำที่หมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่ (entity)

แต่มีความหมายบอกบุรุษที่ 3 และมีความหมายแสดงเอกพจน์]

(5) ยังมีพอนา 2 คน ขาโพทะท่านคนนาติดกัน เถิงเมื่อตีไถนา

พอนาผู้โพคำมารอด มันโพอุนามันหันพอนาผู้อยู่บ้านมันลักไถนา

มันจึงว่าสหาย เจ้าลักไถนาข้าสังฆาว่าอัน พอนาผู้อยู่บ้านนั้นว่า

นารัฐิงหากเปนนาข้าตาย ขาลวดผิดกัน. . . (ธรรม, 26)

คำว่า ขา เป็นคำสรรพนามซึ่งมีคุณสมบัติของคำสรรพนามดังนี้

[- ปรากฏร่วมกับคำคุณศัพท์]

[- มีความหมายประจำคำที่หมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่ (entity)

แต่มีความหมายบอกบุรุษที่ 3 และมีความหมายแสดงทวิพจน์]

คำว่า ดึง เป็นคำสรรพนามซึ่งมีคุณสมบัติของคำสรรพนามดังนี้

[- ปรากฏร่วมกับคำคุณศัพท์]

[- มีความหมายประจำคำที่หมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่ (entity)

แต่มีความหมายบอกบุรุษที่ 2 และมีความหมายแสดงเอกพจน์]

อย่างไรก็ตามการปรากฏของคำเรียกอวัยวะในบางครั้งก็มีลักษณะคลุม

เครือคือ ปรากฏร่วมกับคำแสดงปริมาณ และมีตำแหน่งอยู่หลังคำแสดงปริมาณแบบคำ

ลักษณนาม แต่มีความหมายบอกบุรุษแบบคำสรรพนาม ดังตัวอย่าง

- (6) เมื่อนั้น พระนางฯเมืองฟ้าหาวมาจ้งแห่งตนผู้ 1 ชื่อว่าท้าวmung
ฉลาดด้วยศาสตรศิลป์มากนัก กับทั้งห่านบัง ท้อโพเรียนเอาศาสตรศิลป์
ทั้งมวลกับพวกน้อยผู้นั้นได้ แล้วพระนางฯเมืองคีท้อสองขาโพบองเอา
พระญาร่วงดวงได้ (ตำนานพื้นเมือง, 19)

คำว่า ขา มีคุณสมบัติดังนี้

[- ปรากฏร่วมกับคำคุณศัพท์]

[+ ปรากฏร่วมกับคำแสดงปริมาณ "สอง" และมีตำแหน่งอยู่หลัง
คำแสดงปริมาณ "สอง"]

[- มีความหมายประจำคำที่หมายถึงสิ่งที่ดำรงอยู่ (entity)

แต่มีความหมายบอกบุรุษที่ 3 และมีความหมายแสดงทวิพจน์]

คำว่า ขา ในตัวอย่าง (6) มีคุณสมบัติของคำลักษณนาม 1 คุณสมบัติคือ
[ปรากฏร่วมกับคำแสดงปริมาณ และมีตำแหน่งอยู่หลังคำแสดงปริมาณ] แต่มีคุณสมบัติ
ของคำสรรพนาม 2 คุณสมบัติ ดังนั้นคำว่า ขา ในตัวอย่างนี้จึงเป็นคำสรรพนาม

โดยสรุปคำเรียกอวัยวะและส่วนของพืช 28 คำเป็นสมาชิกของหมวด
คำนามและหมวดคำไวพจน์ 4 ประเภทได้แก่ คำลักษณนาม คำเชื่อมอนุภาค
คำสรรพนาม คำบุพบท ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 8 ตารางสรุปหมวดค่าของค่าเรียกอวัยวะและส่วนของพืช

ค่าเรียกอวัยวะ ส่วนของพืช	น. 1	น. 2				รวม จำนวน ต้นพืช	รวมจำนวน ค่าลักษณะ นาม	รวมจำนวน ค่าชื่อ อนุภาค	รวมจำนวน ค่าสรรพนาม	รวม จำนวน คำคุณศัพท์
		ก	ข	ค	ง					
1. นีว	7	-	-	-	-	7	5	-	-	-
2. คีน	171	-	-	-	-	171	22	-	-	-
3. หัว	352	-	-	-	2	354	4	-	-	-
4. ตา	221	-	-	-	-	221	7	-	-	-
5. หน้า	167	-	-	-	-	167	2	-	-	7
6. ข้าง	8	-	-	-	1	9	2	-	-	25
7. หลัง	62	-	4	24	35	125	54	4	-	10
8. คน	342	-	71	911	368	1692	762	734	1907	-
9. ตัว	227	11	158	511	199	1106	868	156	47	-
10. ขา	9	-	-	-	-	9	1	-	280	-
11. คีง	19	-	-	-	-	19	-	-	6	-
12. คีน	62	-	11	67	54	194	47	8	-	-
13. ลูก	61	-	14	36	24	135	79	4	-	-
14. เครื่อง	17	-	-	-	-	17	10	-	-	-
15. ฉ่า	8	-	1	-	9	18	8	-	-	-
16. ลอก	76	-	-	1	1	78	7	-	-	-
17. ใบ	10	-	-	-	-	10	6	-	-	-
18. หน่อ	5	-	-	-	-	5	3	-	-	-
19. ยอด	11	-	-	-	-	11	3	-	-	-
20. ปลี	-	-	3	-	-	3	2	-	-	-
21. หน่อ	1	-	-	-	-	1	2	-	-	-
22. กิ่ง	11	-	-	-	-	11	1	-	-	-
23. พิก	2	-	-	-	-	2	1	-	-	-
24. เม็ด	3	-	-	-	2	5	1	-	-	-
25. รวง	7	-	-	-	-	7	1	-	-	-
26. หน่วย	11	-	3	13	1	28	1	-	-	-
27. ก้าน	2	-	-	-	-	2	1	-	-	-
28. กาบ	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-

หมายเหตุ : ความถี่ของค่าที่ปรากฏจริงในเอกสารที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 1

น.1 = จำนวนที่มีคุณสมบัติที่เป็นลักษณะบังคับของคำนามครบ

น.2 ก = จำนวนที่ปรากฏเป็นหน่วยหลักของนามวลีซึ่งปรากฏห้อยคำแสดงปริมาณเช่น ชู่วิดัคค์

น.2 ข = ค่าเรียกอวัยวะที่ปรากฏในปริบทคำ ๆ เช่นคำว่า ตัว ใน ช้างตัวใหญ่ = 107 ครั้ง

ช้างตัวอื่น 2 = 39 ครั้ง พระญาณทศวิชัยออกมาฆ่าสัตว์ = 12 ครั้ง

น.2 ค = ค่าเรียกอวัยวะที่ปรากฏในปริบทคำนี้ ช้างตัวนั้น

น.2 ง = ค่าเรียกอวัยวะที่ปรากฏในปริบทคำนี้ ช้างตัว 1

จากตารางข้างต้น คำเรียกอวัยวะและส่วนของพืช 28 คำปรากฏเป็น คำนามและเป็นคำไวยากรณ์ 4 ประเภทได้แก่ คำลักษณนาม คำเชื่อมอนุพากย์ คำสรรพนาม และคำบุพบท คำเรียกอวัยวะและส่วนของพืชปรากฏเป็นคำลักษณนาม มากกว่าปรากฏเป็นคำเชื่อมอนุพากย์ คำสรรพนาม และคำบุพบท กล่าวคือในจำนวน คำเรียกอวัยวะและส่วนของพืชทั้งหมด 28 คำมีคำเรียกอวัยวะและส่วนของพืช 27 คำ ปรากฏเป็นคำลักษณนาม มีคำเรียกอวัยวะเพียงคำเดียวคือคำว่า ดิ่ง ที่ผู้วิจัยไม่พบใน ข้อมูลว่าปรากฏเป็นคำลักษณนาม คำเรียกอวัยวะและส่วนของพืชที่ปรากฏเป็นคำเชื่อม อนุพากย์มี 5 คำ และมีเพียงคำเรียกอวัยวะเท่านั้นที่ปรากฏเป็นคำบุพบทและคำ สรรพนาม คำเรียกอวัยวะที่ปรากฏเป็นคำบุพบทมี 3 คำได้แก่คำว่า หน้า หลัง และ ข้าง ส่วนคำเรียกอวัยวะที่ปรากฏเป็นคำสรรพนามมี 4 คำได้แก่คำว่า ตน ตัว ดิ่ง และ ขา

จำนวนที่แตกต่างกันของคำเรียกอวัยวะและส่วนของพืชที่ปรากฏเป็นคำ ไวยากรณ์นี้แสดงให้เห็นว่าไม่ใช่คำเรียกอวัยวะและส่วนของพืชทุกคำที่จะปรากฏเป็น คำไวยากรณ์ได้ทุกประเภท ที่เห็นได้ชัดคือ มีเพียงคำเรียกอวัยวะบางคำเท่านั้นที่ ปรากฏเป็นคำบุพบทและเป็นคำสรรพนามได้ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากปัจจัยทางความ หมายของคำ คำเรียกอวัยวะที่มีความหมายบอกริเวณอยู่ในตัวคำนามปรากฏเป็นคำ บุพบทได้ (ดูบทที่ 5) ในขณะที่คำเรียกอวัยวะอื่น ๆ เช่น นิ้ว ตา หรือ คำเรียก ส่วนของพืชเช่น ใบ ต้น ไม่ปรากฏเป็นคำบุพบท เนื่องจากคำเหล่านี้ไม่มีความหมาย บอกริเวณอยู่ในตัวคำนาม ดังนั้นจึงปรากฏเป็นคำไวยากรณ์ประเภทอื่นเช่น คำลักษณนาม คำเชื่อมอนุพากย์ เป็นต้น ส่วนคำเรียกอวัยวะที่มีความหมายบ่งลักษณะ จำนวนเจาะจงเช่นคำว่า ขา ซึ่งเป็นอวัยวะของร่างกาย มีจำนวนเจาะจง "2" ปรากฏเป็นคำสรรพนามได้

นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่าคำเรียกอวัยวะปรากฏเป็นคำไวยากรณ์ได้มาก ประเภทคือ ปรากฏเป็นคำลักษณนาม คำเชื่อมอนุพากย์ คำบุพบท หรือคำสรรพนามได้ ในขณะที่คำเรียกส่วนของพืชปรากฏเป็นคำไวยากรณ์ 2 ประเภทคือ คำลักษณนาม และ

คำวยากรณ์ได้ 17 คำ จะเห็นได้ว่าคำเรียกอวัยวะมีจำนวนมาก แต่มีคำที่ปรากฏ เป็นคำวยากรณ์น้อย ในขณะที่คำเรียกส่วนของพืชมีจำนวนน้อยกว่า แต่มีคำที่ปรากฏ เป็นคำวยากรณ์มาก ผู้วิจัยเห็นว่าที่เป็นดังนี้อาจเนื่องมาจากอวัยวะของคนเป็นสิ่งที่ อยู่ติดกับตัวคนและมีจำนวนที่ชัดเจน เราจึงไม่มีความจำเป็นต้องนับอวัยวะของเรา เราจะนับอวัยวะของสัตว์ เช่น นับเท้าสัตว์ (เช่น สัตว์ 2 เท้า 4 เท้า) หรือนับ ส่วนของสิ่งอื่นที่มาขงตัวเรา เช่น ต้นไม้มีใบที่ใบ มีดอกที่ดอก หรือมีลูกที่ลูก เป็นต้น และผลที่เกิดจากความต้องการนับสิ่งคือต้องหาคำมาใช้ช่วยในการแสดงปริมาณของ สิ่งให้ชัดเจน เช่น มะม่วง 3 ต้น มะม่วง 3 ลูก เป็นต้น จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัย พบว่าคำเรียกส่วนของพืชถูกนำมาใช้เป็นคำลักษณะนามของสิ่งไม่มีชีวิตอื่น ๆ เช่น คำว่า วย ใช้กับคำนาม ประตู่ หลาบเงิน หรือ เขน เป็นต้น ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าที่เป็นดังนี้อาจเนื่องมาจากส่วนของพืชอาจจัดเป็น "สิ่ง" (thing) มากกว่าเป็น "อวัยวะ" ซึ่งต้องเป็นอวัยวะของสิ่งมีชีวิตได้แก่ คน หรือ สัตว์ เท่านั้น

อนึ่งการปรากฏของคำเรียกอวัยวะและส่วนของพืชที่แสดงในตารางที่ 3 ยังแสดงให้เห็นความต่อเนื่องในการกลายจากคำนามเรียกอวัยวะและส่วนของพืช เป็นคำลักษณะนามด้วย ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวในบทที่ 4

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย